

MASTEROPPGAVE

Emnekode: MKI210 1

Navn på kandidat: Tonje Bratbakk

Gutters opplevelse av kroppsøving hvor deres
kjønn er i sterkt mindretall.

Boys' experience of physical education in
classes with mostly girls.

Dato: 28.05.2019

Totalt antall sider: 47

Forord

Studiereisen som startet ved HIST (Trondheim) og lærerstudiet, i august 2013, er i ferd med å ende opp i en mastergrad i kroppsøving og idrettsvitenskap, ved Nord Universitet avd.

Levanger. Dette var ikke planen fra starten av, men jeg er veldig glad for at jeg fullførte denne reisen.

Gjennom studiet har jeg fått mye faglig input, hvor forelesere har bidratt til ny og relevant teori, og medstudenter både på lærerskolen og på masterstudiet har gitt mye av seg selv og bidratt til faglige, gode refleksjoner og diskusjoner. Dette har vært med på å gi meg både motivasjon og påfyll av energi, og kunnskap på reisen.

Jeg er takknemlig for informantene som har delt sine opplevelser med meg. Det har gitt meg helt nye perspektiver på å gå i en klasse hvor et kjønn er i sterkt mindretall, noe som jeg vil ta med meg inn i jobb i skolen. Tusen takk for interessante samtaler, og for at dere gav av deres tid.

Pål Lagestad har vært min veileder gjennom masteroppgaven. Med stort engasjement for forskningsoppgaven, gode -og konstruktive tilbakemeldinger, har du vært en trygg støttespiller og inspirasjonskilde. I løpet av disse to årene på Nord Universitet har både jeg og oppgaven min blitt utviklet, og jeg har lært utrolig mye. Tusen takk for godt samarbeid.

Jeg vil også takke min tålmodige familie som har vært en viktig faktor for at jeg har klart å holde tunga rett i munnen gjennom tøffe tider. Takk til pappa for at du leser gjennom, undrer, og er kritisk. Takk til mamma for at du bidrar, og er genuint interessert i å høre hvordan jeg ligger an i prosessen. Takk til kjæresten, øvrig familie, venner og kollegaer for interesse, motivasjon, og spørsmål omkring oppgaven. Det settes umåtelig stor pris på.

28.05.2019

Tonje Bratbakk

Sammendrag

Skolen skal utdanne barn og unge til morgendagens samfunn. Dette gjøres med bakgrunn i at alle mennesker er forskjellige, men skal gjennom relativt lik skolegang oppnå de samme kompetansemålene ut fra de retningene de velger å gå på videregående skole. Studien belyser *hvordan gutter som går i klasser hvor jenter er i flertall opplever kroppsøvingstimene*. Elevenes opplevelser og erfaringer ble tolket i lys av teori om læring, motivasjon, utfordringer og kompetanse.

Kvalitativ forskningsmetode ved hjelp av intervjuer ble brukt som metodisk tilnærming hvor det ble lagt vekt på å få frem guttenes opplevelser og erfaringer ved å ha kroppsøving i klasser hvor jenter var i klart flertall. I denne studien er 13 gutter som går i jentedominerte klasser på videregående skole intervjuet. Jeg har benyttet meg av semistrukturerte intervjuer, som hadde varighet mellom 40-60 minutter.

Studien viste at gutters opplevelse av å ha kroppsøving i en klasse hvor jenter er i sterkt flertall oppleves som mer negativt enn positivt. Guttene opplever i stor grad å måtte ta hensyn til jentene i kroppsøvingen, og de føler seg fysisk overlegne. Dette fører også til at de opplever sjeldent mestringsfølelse, og kjenner på at det er for lite utfordringer i kroppsøvingstimene. Det som guttene opplever som positivt er at de blir sett både av læreren og av klassekameratene, noe som gir dem en god følelse. Studien får frem kunnskap som kan være fruktbar for kroppsøvingslærere og elever. Den kan også føre til at vi blir mer bevisst når det gjelder hvordan gutter som er i mindretall i kroppsøvingsklasser kan oppleve kroppsøving.

Abstract

The purpose of the school is to educate children and young people for tomorrow's society, taking into mind that all humans are different. However, during relatively equal schooling students seek to achieve the same competence aims, based on what directions they choose in upper secondary school. This study highlights how boys, who are in upper secondary classes where the majority are girls, experience physical education. The boys experiences were interpreted using theories of learning, motivation, challenges, and competence.

A qualitative research design that included individual interviews of 13 high school boys was used as a methodical approach, where the focus was centered on the boys' experiences of having physical education in classes where a decisive majority of the students were girls. The interviews was conducted using a semi-structured interview guide, and each interview lasted for 40-60 minutes.

The study showed that the boys' experience of having physical education in a strong majority girl class, seemed to be experienced as more negative than positive. The boys reported that they had to take girl into account, because of their physical superiority. Furthermore, they reported that they lacked a sense of achievement, and that they experienced to few challenges in physical education. On the other side, the boys felt that they were recognized by their physical education teacher and classmates. The study gives new knowledge about the experiences of boys who are in upper secondary classes where the majority are girls. This knowledge may be beneficial for students, physical education teachers, and other school staff working with minority boys.

Innholdsfortegnelse

Forord	I
Sammendrag	II
Abstract	III
Innledning	1
Bakgrunn for oppgaven	1
Tidligere forskning	1
Teori	3
Problemstilling	6
Metode	6
Design	7
Utvalg	7
Innsamling av data	8
Analyse av data	9
Etikk og kvalitet i studien	10
Resultat	11
Generelle funn	11
Å måtte ta hensyn til jentene	11
Å oppleve å være fysisk overlegen	12
Mangel på mestringsfølelse	13
Lite utfordringer sammen med passive jenter som får det som de vil	14
Lettere å vise seg frem som gutt	16
Drøfting	17
Å måtte ta hensyn til jentene	18
Å oppleve å være fysisk overlegen	19
Mangel på mestringsfølelse	20
Lite utfordringer sammen med passive jenter som får det som de vil	21
Lettere å vise seg frem som gutt	23
Generell drøfting	24
Styrker og svakheter i, og med, forskningsprosjektet	26
Konklusjon	27
Litteraturliste	29
Vedlegg	34
Vedlegg 1: Godkjenning av prosjekt	34
Vedlegg 2: Brev med forespørsel til rektor om bruk av elever som informanter	35

Vedlegg 3: Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt	36
Vedlegg 4: Intervjuguide	39

Innledning

Bakgrunn for oppgaven

Frem til 1970 var det normalt å ha kjønnsdelt kroppsøving i Norge (Hansen, 2005). Etter den tid ble Mønsterplanen i 1974 innført. Dette medførte at undervisningen ble kjønnsblandet, sett bort fra små, udelte eller fådelte skoler så har elever i samme klasse i Norge felles kroppsøving uavhengig av kjønn (Klomsten, 2012). Andre vestlige land, som USA, Canada, England, Australia, Nederland og Sverige har også innført kjønnsblandet undervisning gjennom lovgivning (Klomsten, 2012; Vertinsky, 1992; MacDonald, 1990; Van Essen, 2003; Annerstedt, 2008). Bakgrunnen for kjønnsblandet undervisning i kroppsøving i Norge kom som en konsekvens av likestillingsarbeid i både samfunn og skole, som vokste frem i etterkrigstiden (Hansen, 2005). Jenter og gutter følger i dag den samme læreplanen i kroppsøving, hvor samme mål og intensjon i faget er felles for begge kjønn. Hovedargumentet for å innføre kjønnsblandet undervisning i kroppsøving var at elevene skulle få like muligheter og lik rett til å delta, som dermed kunne være med på å sikre et mer rettferdig læringsmiljø (Colgate, 1999).

I grunnskolen kan en tenke seg til at klassesammensetningen er relativt likt fordelt mellom kjønnene, dette med bakgrunn i forholdsvis likt antall gutter og jenter som fødes i Norge (Statistisk sentralbyrå, 2019). I videregående skole søker en på linjer av eget ønske og interesse. Med tanke på at jenter og gutter har forskjellige interesse for ulike yrkesfaglige studieretninger, vil den jevne fordelingen mellom jenter og gutter som vi ser i grunnskolen bli ulik i mange klasser på videregående skole (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2018). Spesielt på yrkesfagene, hvor det eksempelvis gjerne er mer typisk for gutter å velge bygg- og anleggsteknikk eller elektrofag, og for jenter å velge design og håndverk eller helse- og oppvekstfag (ibid.). Dette så jeg på som et interessant problemområde å forske på, fordi jeg så for meg at det kunne være utfordringer knyttet til det å være i mindretall i en slik kjønnsdominert klasse som det eksempelvis kan være på helse- og oppvekstfag, slik Lagestad (2017b) har pekt på. Med bakgrunn i tidligere forskning så jeg at det er betydelig mer forskning knyttet opp mot jenter og deres perspektiver og følelser i skolehverdag og kroppsøving, så derfor ønsket jeg å rette min oppgave mot gutter som går i klasser som er dominert av jenter.

Tidligere forskning

I studien til Lagestad (2017b) viser en til at kjønnssammensetningen i studiespesialiserende retning ikke varierer, mens variasjonene er store på yrkesfag. I Nordland fylke i 2010/2011

gikk 3476 gutter og 3452 jenter på videregående skole, 1107 av disse gikk i jentedominerte klasser hvorav 107 av disse var gutter. I artikkelen til Ligestad mfl. (2017b) finner de at gutter i jentedominerte klasser skiller seg ut fra andre linjer ved at de har mest fravær. Ligestad mfl (2017b) anbefaler at videre forskning kan ha fokus på hvordan en kan organisere kroppsøving for å få lavere fravær i yrkesfagene, og da spesielt blant studenter i jentedominerte klasser. Med bakgrunn i dette, og i tidligere forskning ser jeg på dette som et interessant område å forske på.

Kroppsøving er det tredje største faget i norsk skole (Utdanningsdirektoratet, 2011), og skal medvirke til at elevene opplever glede, mestring og inspirasjon til å være med i ulike aktiviteter sammen med andre. Jeg ser på det som nødvendig å undersøke om det er på grunn av mistrivsel og dårlig opplevelse i kroppsøvingsfaget at gutter i jentedominerte klasser velger å ikke delta, og dermed har større fravær enn i andre klasser. I artikkelen til Ligestad (2017a) trekkes også Bourdieu (2000) inn som en teoretiker som kan forklare grunnleggende aspekter ved hvordan vi samhandler med hverandre. Bourdieu (2000) understreker at samfunnet vi lever i er fylt med indikasjoner som forteller oss hva vi skal gjøre og ikke, i ulike situasjoner i livet, også i kroppsøvingsfaget.

Imsen (2010) peker på at guttene i den norske skole favoriseres i timene ved at de gis mer oppmerksomhet enn jentene. En studie gjort av Johansen (2002) om jenter som gikk helse- og sosialfag, fant han at jentene i studien pekte på at kroppsøvingen i liten grad var tilrettelagt for dem. Dette fenomenet, med undervisning i kroppsøving i den norske skole er mer tilrettelagt for gutter enn jenter, støttes av annen forskning (Andersen, 1995; Rishovd, 2013).

Fysiologisk sett vises det til at gutter har bedre forutsetninger for å prestere godt i faget kroppsøving (Ligestad, 2017b). Dette på bakgrunn av at gutter har bedre forutsetninger for å utvikle grunnferdigheter som styrke, spenst og utholdenhet. Gutter er også høyere og veier mer enn jenter som er like gamle som seg (Ligestad, 2017b). Høyde, vekt, utholdenhet, styrke og spenst er egenskaper som er gunstige å ha med seg gjennom de fleste aktiviteter, særlig ballspill, noe som utgjør en stor del av kroppsøvingen (Moen et al., 2015). Evans (1989) peker på at gutters fysiske overlegenhet og størrelse gav guttene muligheten til å dominere i basketball. Hun viste tidlig til at kroppsøvingslærere som til stadighet benytter tradisjonelle «gutteaktiviteter», bidrar til en legalisering av kroppsøvingsfaget som en arena for gutter (ibid.).

Teori

Pierre Bourdieu har utviklet sentrale begreper for å studere menneskets praksis, og verktøy for å forklare hvordan mennesket formes av både strukturer og egne valg. Det sosiale rom, er det vi kjenner som et samfunn. Det kan deles i ulike felt, basert på avgrensede områder og strukturer, regler, logikker og væremåter (Bourdieu & Wacquant, 1992). Bourdieu mener at samfunnets egenskaper, med normer og regler er med på å bestemme posisjonen i samfunnet, og de egenskapene enkeltpersoner har for å oppnå anerkjennelse og status. Alle felt består av personer som dominerer og personer som blir dominert. Relasjonene mellom disse forårsaker at gruppene i samfunnet/feltet vil gjøre en innsats for endring, eller bevaring av sin posisjon (ibid.).

Bourdieu beskriver begrepet habitus som vaner vi ubevisst tar til oss fra våre omgivelser, i denne oppgaven kan dette knyttes til dominansforhold til kroppsøvningsfaget og menn (Bourdieu, 2000). Begrepet habitus er et verktøy som kan være nyttig når man skal undersøke hvorfor vi handler på bestemte måter. Habitus er nedfelt i kroppen, noe kroppsliggjort som preger hvordan vi beveger oss, og hvordan vi tenker. Ved bruk av Bourdieu (ibid.) og hans konsept om habitus og fysisk kapital, kan en tenke seg til at kjønn spiller en rolle på de kollektive forventningene til hva en skal gjøre, og ikke gjøre, innenfor de ulike studieretningene i videregående skole. Dersom anerkjennelsen av kroppsøvningsfaget er låber i en klasse hvor jenter er i flertall, vil dette kunne påvirke guttene i klassen også. En lærer i kroppsøving kan også videreføre en bestemt type habitus, ved å for eksempel gi elever som oppfører seg på en bestemt måte bedre karakter enn andre. Da formidler man hvilken oppførsel som er ønsket. Bourdieu (ibid.) mener at gruppens habitus føres videre ved at de har de samme praksisene og felles historie over tid. Bourdieu (1995) anvender forskjellige kapitalformer for å forklare på hvilken måte ulike klasser kan utøve ulike kulturelle aktiviteter. Bourdieu (1995) bruker begrepet fysisk kapital for å vise at mennesker nyter positiv feedback som tillit og anseelse gjennom at de anerkjennes og godkjennes som verdige og overlegne. Fysisk kapital anses som viktig i maktrelasjoner og for den enkeltes status, og er en kapitalform som gir mer anerkjennelse i visse miljøer enn andre (Bourdieu, 1978; Shilling, 1993). Fysisk og kroppslig kapital anses som viktig for folks sosiale status (Bourdieu, 1978), men den sosiale statusen er viktigere for noen mennesker enn for andre, og i denne oppgaven ser jeg på det som et viktig begrep å trekke inn fordi dominansen menn har over kvinner foregår gjennom kroppen (Shilling, 1993).

I «Den maskuline dominans» skriver Bourdieu (2000) om sosial konstruksjon som har blitt utviklet gjennom forholdet mellom maskulinitet og feminitet, altså kulturelle ideer om hva kvinner og menn kan, og bør være. Kjønn er ikke mann og kvinne, men det sosialt konstruerte forholdet mellom dem (ibid.) Han mener at det er en maktrelasjon mellom det maskuline og feminine, ofte preget av dominans, som medfører at menn ofte blir de dominerende og kvinner de dominerte. Bourdieu beskriver doxa som sosiale og historiske konstruksjoner som er så selvfølgelig at de mer eller mindre aldri blir vurdert, ei heller diskutert, eller stilt spørsmål ved. Derfor kan en si at de har blitt naturliggjort. I følge Bourdieu (2000) er dominansforholdet mellom menn og kvinner innskrevet i de mentale strukturene som begge kjønn tenker gjennom. Maskulinitet blir til gjennom sosialisering og oppdragelse, og gjennom doxa blir den så naturlig og selvfølgelig at den ikke merkes av noen. Forskjeller mellom menn og kvinner, både biologiske og anatomiske, kan oppfattes som en naturlig rettferdiggjørelse av den sosialt konstruerte forskjellen mellom kjønnene. I kroppsøvningsfaget kan det forklare at det finnes fysiske forskjeller mellom gutter og jenter, og ytelsesforhold som fører til at ikke alle klarer det samme.

Emerita Raewyn Connell er en sentral teoretiker innen maskulinitetsforskningen. Connell hevder at det eksisterer en hegemonisk maskulinitet. Denne dominansen bidrar til å legitimere og reproducere de sosiale relasjonene som opprettholder den enkelte manns dominans over andre menn, som igjen kan bidra til at menn som gruppe har mer økonomisk og symbolsk kapital enn kvinner (Connell, 2008). Connells' teori bygger på et premiss om at kvinner er underordnet menn, og at det er et hierarki mellom menn og ulike maskuliniteter. Kjønn kan sees på som noe som hele tiden konstrueres gjennom sosial samhandling med aktører i omgivelsene (ibid.). Kroppsøving er et fag hvor elevene er aktive gjennom kroppslig samhandling med hverandre. Det er derfor rimelig å anta at dette vil være en arena hvor elevene forhandler om kjønn både gjennom utseende, posisjon, og ferdigheter. For gutter i jentedominererte klasser, kan gutter føle at de har mye å bevise med tanke på å være i et makthierarki der gutter er plassert øverst.

Selvbestemmelsesteorien (SDT) er en sosialkognitiv teori, som har fokus på tre hovedområder. Disse hovedområdene er kompetanse, autonomi og tilhørighet, og i min oppgave vektlegges kompetanse og tilhørighet i størst grad av disse tre. Kompetanse handler om behovet for å lykkes i utfordrende oppgaver, føle mestring og ønsket resultat. Autonomi handler om behovet for å ta egne valg, og være initiativtaker til handling. Tilhørighet knyttes til et behov for å skape gjensidig respekt og tillit med andre, og føle tilknytning til andre

mennesker (Ryan & Deci, 2002). Med bakgrunn i dette bør kroppsøvingstimene utformes på en måte slik at oppgavene gir mest mulig frihet til fremgangsmåte, passe utfordrende, og elevene må oppleve at de bidrar til et større fellesskap. I kroppsøving hvor gutter er i mindretall kan dette bli sett på som en utfordring da man gjennom forskning vet at gutter får bedre karakterer enn jenter i kroppsøving (Lagestad 2017a), noe som på papiret sier at de har behov for mer utfordring enn det jenter har for å føle mestring. En kan også stille spørsmålstegn ved gutters følelse av tilhørighet i en klasse hvor mange er i sterkt mindretall, og i hvilken grad de tørr å ta egne valg basert på egne utfordringer eller mangel på mestring.

Csikszentmihalyi (1990) er knyttet til begrepet «flow experience», også kjent som flyt-teorien. Begrepet blir blant annet brukt som forklaring på trivsel. Han viser til at glede og nytelse er viktig, og at man er avhengig av glede for å oppnå vekst. I tråd med teorien til Csikszentmihalyi (1975) er glede og indre motivasjon noe som gir en opplevelse av flyt. Å oppleve flyt er en opplevelse knyttet til følelsene, og når en har opplevd flyt er dette noe mennesker ønsker å gjenta. For at eleven skal oppleve flyt er det en del forutsetninger som må være tilstede. Blant annet utfordrende aktiviteter som krever ferdighet, sammensmelting av handling og bevissthet, klare mål, følelse av kontroll, og konsentrasjon om oppgaven. Situasjonen blir sett på som ideell når elevene opplever at de utfordringene lærerne gir, er i tråd med elevens egne evner (Deci & Ryan, 1985). Møter man utfordringer som er større enn kompetansen en innehar, beveger man seg ut av flytsonen, og en kan oppleve angst og frustrasjon. Hvis kompetansen er høyere enn utfordringene havner en også ut av flytsonen, men her er man preget av kjedsomhet og frustrasjon (Csikszentmihalyi, 1990). I en klasse hvor flertallet er jenter, og guttene er i sterkt mindretall kan en se for seg at det er utfordrende for læreren å legge opp undervisning hvor det er sammenheng mellom utfordring og ferdigheter til alle elevene. Dersom en går ut fra at undervisningen blir lagt på et nivå slik at alle skal mestre, kan en gå ut fra at guttenes ferdigheter er for høye i forhold til utfordringene. Dette kan føre til at guttene opplever kjedsomhet, noe som fører til avslapping og mindre følelse av mestring.

Selvoppfatning forklares som enhver oppfatning, vurdering, forventning, tro eller viten en person har om seg selv (Skaalvik & Skaalvik, 2013). Selvoppfatning er en viktig forutsetning for en persons tanker, følelser og motiver for handling. Handling skjer basert på hvilke egenskaper de tror de innehar, og hvilken forventning en har til det en skal gjøre. I kroppsøvingen står selvoppfatning i sammenheng med egen oppfatning av dyktighet basert på egne prestasjoner. I disse timene gjennomføres aktiviteter og oppgaver sammen med andre,

og prestasjonene til hver enkelt vil være synlig for medelever og lærere. Man vurderer seg selv om andre på forskjellige måter, gjennom for eksempel sammenligning (Skaalvik & Skaalvik, 2013).

Problemstilling

Ut fra det jeg har presentert i innledningen omkring tidligere forskning på gutters opplevelser av kroppsøving i klasser hvor jenter er i klart flertall, ser det ut til at denne forskningen er mangelfull. Dette kan jeg si med bakgrunn i at tidligere forskning på gutters opplevelse av kroppsøving i jentedominerte klasser ikke eksisterer i de databasene jeg har brukt. Det finnes mange studier som er rettet mot kroppsøving, og det å være i fysisk aktivitet. Disse studiene rettes ofte mot, og om jenter. Hvorvidt det er deltakelse i kroppsøving fra deres side, og hva dette kan skyldes. Hvem som har mest fravær i kroppsøving, og hvordan trivsel og motivasjon for dette faget er (Wabakken, 2010; Hansen, 2005; Holm, 2005; Johnsen, 2014; Strandmyr, 2013; Flagestad, 1996; Lagestad med flere, 2017).

Gjennom omfattende litteratursøk har jeg funnet at det er mindre forskning på gutter, og gutters opplevelse av og i kroppsøvingen enn det er på jenter. Mye tyder på at gutter i jentedominerte klasser er et problemområde det er lite fokus på. Jeg fant til sammen syv artikler som jeg mener er relevante for mitt problemområde, men som ikke går nærmere inn på gutters opplevelse av å være i mindretall som kjønn i kroppsøving. Jeg ser på dette som et interessant område å belyse i og med at det i videregående skole finnes flere klasser hvor dette fenomenet er tilfellet, og forskning gjort på området viser at gutter som går i jentedominerte klasser har mer fravær enn gutter i andre klasser (Lagestad med flere 2017). Det er interessant at man gjerne tenker dette i motsatt tilfelle, hvor jenter går i guttedominerte klasser, men her får en bekreftet at dette også gjelder for gutter i jentedominerte klasser.

Problemstillingen for studien er: *«Hvordan oppleves kroppsøvingstimene for guttene som går i klasser hvor jenter er i et klart flertall?»*

Metode

I min studie vil jeg ha fokus på å utvikle ny kunnskap om hvordan det oppleves å være gutt i kroppsøving i en klasse hvor jenter er i stort flertall, og vil gjøre dette i tråd med idealer for forskning (Befring, 2007). Prosjektet mitt har til hensikt å avdekke opplevelser knyttet til det å være gutt i en jentedominert klasse på videregående skole. Dataene fra undersøkelsene vil

kunne skape et visst grunnlag for refleksjon rundt sider ved kroppsøvingfaget, som etter min oppfatning ikke er særlig belyst, per dags dato.

Design

I denne studien har jeg benyttet et kvalitativt design og en fenomenologisk-hermeneutisk tilnærming. Dette fordi at jeg ønsket å utforske og beskrive mennesker, og deres erfaringer med, og forståelse av et fenomen (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016). Samtidig som jeg ønsket å fortolke menneskers handlinger gjennom å fokusere på et dypere meningsinnhold enn det som er innlysende. Her kommer den hermeneutiske tilnærmingen til syne, ved at fenomener kan tolkes på flere nivåer (Thaagard, 2011).

Jeg valgte å ta utgangspunkt i informantenes opplevelser, hvor datainnsamlingen foregikk ved hjelp av semistrukturerte intervjuer (Johannessen med flere, 2016). Ved å bruke intervju av elever ble elevperspektivet belyst, noe som var viktig for meg i og med at jeg ønsket å finne ut mer om deres opplevelser knyttet til dette fenomenet.

Da jeg var i gang med mitt arbeid vurderte jeg ulike innsamlingsmetoder, da både kvalitativ og kvantitativ. Det som var viktig og utslagsgivende for min del, var at jeg ønsket et oversiktlig og verdifullt utgangspunkt når jeg skulle nærme meg en klar oppfatning av virkeligheten, med tanke på problemstillingen jeg hadde valgt. En spørreundersøkelse kunne nok gitt meg et visst bilde av hvilke faktorer som er positivt og negativt ved det å være gutt i jentedominerte klasser i kroppsøving. Jeg ville gjerne vite hvorfor, og var ute etter mer nyanserte uttrykk knyttet til dette fenomenet, enn det jeg oppfattet at et spørreskjema kunne gi meg. Jeg ville nærmere informantene, for å få mer utfyllende svar. Det er begrunnelsen min for valg, og bruk, av kvalitativt forskningsintervju.

Utvalg

I min studie hentet jeg informasjon fra flere skoler i Nordland. Jeg startet med å henvende meg til skolene ved å sende ut mail til rektor (se vedlegg 2). Deretter kontaktet jeg rektor eller avdelingsleder for den aktuelle avdelingen med informasjon, og forespørsel om bruk av elever som informanter. Videre tok lærerne til de aktuelle elevene kontakt med informantene som kunne være aktuelle for å høre om dette var noe de kunne være interessert i å være med på. Til disse lærerne sendte jeg ut et informasjonsskriv om hva forskningsprosjektet omhandlet, hvor det stod kort om forskningsprosjektet, anonymitet og frivillig deltakelse (se vedlegg 3).

I mine undersøkelser har jeg intervjuet 13 elever fra fem forskjellige videregående skoler. Jeg har valgt å ta med elever som er mellom 16-18 år, som går andre og tredjeåret på videregående skole. Bakgrunnen til dette er fordi at de som går Vg2 og Vg3 har mange erfaringer med kroppsøving i jentedominerte klasser, i motsetninger til førsteårselever, som på tidspunktet intervjuene ble gjennomført bare hadde gått i en jentedominert klasse i et par måneder. Jeg har i forkant av intervjuene hatt et pilotintervju. Her skulle jeg få testet meg selv i en intervjusituasjon, og jeg skulle også sjekke hvordan intervjuguiden og spørsmålene mine fungerte. I etterkant av pilotintervjuet satt jeg igjen med et inntrykk av at intervjuguiden var stødig, og spørsmålene jeg stilte la grunnlaget for refleksjon og videre samtalte rundt interessante tema.

Ved å velge informanter fra forskjellige skoler, og klasser, har jeg mulighet til å hente flere inntrykk fra forskjellige skolekulturer og mønstre. Elevene i de forskjellige klassene har heller ikke hatt de samme kroppsøvingslærerne, noe som kan gi forskjellige uttrykk basert på ulik tilnærming til undervisning og dermed ulikt erfaringsgrunnlag. Dette kan gi grunnlag for ulike svar, og på den måten gi meg en mer nyansert refleksjon og drøfting. Alle de 13 elevene jeg intervjuet er inkludert i utvalget mitt. Forskningsprosjektet ble godkjent av personvernombudet for forskning (NSD), rektor og de som ble intervjuet.

Innsamling av data

Jeg brukte semistrukturerte intervju i min forskningsprosess. Disse intervjuene kjennetegnes ved at man har en overordnet intervjuguide som utgangspunkt, men tema, spørsmål, og rekkefølge kan varieres. Disposisjonen må ikke følges, da samtalen styres av dialogen (Johannessen med flere, 2016). Det vil si at en kan komme med oppfølgingsspørsmål til svar som er interessante eller uklare. I slike fokusintervju kan en stille direkte spørsmål, samtidig som det kan komme frem til en meningsutveksling.

Jeg har en oppfatning av at intervjuene i sin helhet fremstod som en samtale mellom meg og informantene. Utgangspunktet for intervjuene var intervjuguiden, og de nedskrevne spørsmålene. Jeg la ikke opp til en slavisk gjennomgang av den. Jeg lyttet aktivt, og kom med utdypende spørsmål når informantene sa noe interessant. Jeg opplevde å få gode svar, som jeg fikk inntrykk av at gav et bilde på situasjonen de befinner seg i.

Intervjuene jeg avholdte, hadde en varighet på 40-60 minutter. Intervjuene fant sted på klasserom, og møterom på skolene hvor elevene gikk. Læreren til elevene hadde reservert

rom hvor intervjuene skulle gjennomføres, og elevene var kjente med hvor dette var. Informantene hadde på forhånd fått informasjon om tema for forskningsprosjektet og samtalen vi skulle ha. Jeg hadde derimot ikke delt intervjuguiden med informantene før intervjutidspunktet, slik at jeg kunne få deres opplevelser og følelser, ikke gjennomtenkte og veldreide svar. Jeg vil også si at jeg prøvde å bruke utdypende og avklarende spørsmål, i den hensikt å styrke og fremme mine data ved å få frem detaljer fra informantene.

Analyse av data

Intervjuene ble transkribert og analysert med utgangspunkt i meningsfortetting, i tråd med beskrivelsene fra Kvale og Brinkmann (2009). Postholm (2010) legger vekt på at det er viktig at forskerens egen forståelse og perspektiver settes til side, slik at fenomenet blir behandlet med et åpent sinn. Elevenes svar ble transkribert og tolket hver for seg. Etter å ha transkribert 13 intervjuer, hadde jeg en stor mengde ustrukturerte data som det i følge Johannessen med flere (2016) kan være vanskelig å få noe fornuftig ut fra. De transkriberte tekstene ble lest gjennom gjentatte ganger, og jeg laget kategoriseringer ut fra tolkninger av elevenes utsagn underveis. Datamaterialet mitt ble her sortert ut fra kategorier som oppdaget lignende utsagn, mønstre, sammenhenger og fellestrekk. Dette er i tråd med Johannessen med flere (2016) sentralt når en ønsker en beskrivelse og forståelse av et fenomen.

Postholm (2010) beskriver at man får styrket forståelse for helheten når man har forstått de enkelte stykkene hver for seg. Gjennom koding av elevenes utsagn, kom jeg blant annet frem til kategoriene «opplevelse av å være gutt i jentedominert kroppsøving», «hensyn», «opplevelse av fysiske forskjeller», «manglende mestring». Dette er kategorier som også blir sett på som hovedfunn i forskningsprosjektet. I kategorien «hensyn», ble all tekst som handler om hensyn merket med denne koden. Deretter ble det gjort en ny analyse av all teksten som hadde denne koden, hvor det ble laget underkategorier. Ut fra en meningsfortetting rundt hvilke mønstre og fellestrekk som kunne finnes i kategorien «hensyn», ble disse underkategoriene laget ut fra mine fortolkninger.

Resultatkapitlet er skrevet med utgangspunkt i de ulike kodede kategoriene som overskrifter (hovedfunn). Resultatene av prosjektet vil uttrykkes gjennom informantenes opplevelser, meninger og tolkninger, noe som fører til at resultatene ikke kan generaliseres. I følge Postholm (2010) kan resultatene imidlertid tilpasses, og ha en overføringsverdi til andre skoler.

Etikk og kvalitet i studien

Et grunnprinsipp for etisk forsvarlig forskningspraksis er kravet om konfidensialitet (Thagaard, 2011). Dette innebærer at informantene har krav på at den informasjonen de gir blir behandlet konfidensielt. Det vil si å hindre bruk og formidling av informasjon som kan skade enkeltpersoner det forskes på (ibid.). I mitt tilfelle ble alle informantene garantert anonymitet. Etter intervjuene ble transkribert ble intervjuene slettet, og i transkriberingen ble informantene gitt fiktive navn, som jeg også bruker når jeg refererer til det de har fortalt i forskningsoppgaven.

Tolkningene av dataene knyttet til begrepet *bekrefibarhet*. Med dette menes at forskeren forholder seg kritisk til egne tolkninger, men også at resultatene i prosjektet kan bekreftes av annen forskning. Thagaard (2011) peker på at det er viktig at forskeren redegjør og forklarer konklusjonene, og at forskeren spesifikt forklarer hva det er som gjør at studien ender med den bestemte forståelsen av det som studeres. Jeg har forsøkt å være kritisk til egne tolkninger, men det er vanskelig å få bekreftet mine data, da det som nevnt er gjort få studier på området. Det som er positivt med studien min er at informantene gjennomgående bekrefter hverandre i hovedfunnene.

Troverdighet handler om forskningen utføres på en tilfredsstillende måte. I følge Thagaard (2011) er det vesentlig at forskeren argumenterer for troverdighet ved å gjøre rede for hvordan dataene er blitt brukt og utviklet gjennom prosjektet. Denne argumentasjonen er grunnmuren for å overbevise leseren om kvaliteten på forskningsprosjektet. Troverdighet knyttes både til datamaterialet, og til vurderinger for hvordan forskeren bruker og utvikler dataene (Thagaard, 2011). Forskningsoppgaven min har blitt forsøkt styrket ved å lese gjennom datainnsamlingene flere gang. Nvivo ble også bruk som analyseprogram, noe som gav meg god oversikt og struktur både i intervjuene, og i mine funn.

Å ha en forståelse, og utvikle denne forståelsen av de fenomenene en studerer, er i følge Thagaard (2011) sentralt. Med begrepet *overførbarhet* menes den teoretiske forståelsen som knyttes til et prosjekt settes inn i en videre sammenheng. I kvalitative forskningsarbeid er det fortolkningene som er grunnlaget for overførbarhet, ikke dataene, og mønstrene i dataene. Overførbarhet handler om hvorvidt tolkninger som er gjort i dette prosjektet kan overføres til å gjelde i andre sammenhenger (Thagaard, 2011). Resultatene fra min studie vil kunne overføres til gutter ved andre skoler som , men jeg vil være forsiktig med å si at dette kan

overføres til andre fag enn kroppsøving. Dette med tanke på de fysiske forskjellene som er sentrale funn, og som er svært sentrale i et fysisk fag som kroppsøving.

Resultat

I dette kapittelet vil jeg ta for meg resultatene fra de 13 intervjuene jeg har utført. Ut fra analysene fremkom det fem hovedfunn. Resultatene vil bli presentert for seg selv i dette kapitlet, før de sammen vil bli diskutert, og sett opp mot teori lengre ut i oppgaven. Først vil jeg imidlertid presentere noen generelle funn som bidrar til å belyse informantene.

Generelle funn

Alle informantene forteller i intervjuene at det er noe de savner i kroppsøvingen. De savner alt fra tøffere aktiviteter og høyere nivå, til mer tid i kroppsøvingen. Flertallet nevner at de savner flere gutter i klassen, spesielt i kroppsøvingstimene. Når de snakker om savn av flere gutter, kommer de ofte inn på dette med å bli utfordret, flere som er på samme nivå som dem, flere som er interessert i kroppsøving og ballspill, og et annet tempo enn det som er nå. Alle de 13 informantene har også drevet med organisert idrett tidligere, og alle har vært innom lagsport. Det er derimot bare 12 av 13 informanter som oppgir at de er fysisk aktiv nå, enten i form av egentrening, eller at de fortsatt er med på organisert idrett. Et annet funn er at samtlige alltid har hatt, og fortsatt har et godt forhold til kroppsøving. Det er et fag som de liker og ser frem til i skolehverdagen. Alle synes også at de har et godt klassemiljø, som de trives i.

Når vi snakker om tilhørighet blir det nevnt at de alltid har noen å være sammen med både i klasserommet og når de har kroppsøving. Guttene føler seg inkludert og trygg. De trives i klassen de går i, og flere nevner at de var klar over hvilken linje de søkte seg inn på, med tanke på andel av jenter som velger samme linje. Enkelte forteller at det er enklere å komme i kontakt med gutten(e) i klassen, enn jentene. Dette forklarer de med at de har flere felles interesser, og mer å snakke om. De sier videre at de har god kontakt med jentene også, og at de opplever at alle har venner.

Å måtte ta hensyn til jentene

Analysene av intervjumaterialet tyder på at det å ta hensyn er et gjennomgangstema for alle guttene i datamaterialet mitt. Alle de 13 informantene oppgav under intervjuene at de måtte ta hensyn til jentene som deltok i kroppsøvingstimene. Å ta hensyn ble av guttene beskrevet som flere ulike strategier. De beskrev det som å måtte være forsiktig, opptre med lavere intensitet, mindre kraft, lavere tempo, mindre kroppskontakt, og de følte at de stadig må legge seg på et

lavere nivå enn de anser seg selv på. Hensyn blir for dem sett på som en begrensning. En begrensning for deres egen utvikling. Ut fra guttenes fortellinger fremstod det å måtte ta hensyn til jentene som noe de opplevde som negativt, og som de ikke hadde tenkt over før de startet opp i klasse hvor jentene var i klart overtall. Samtidig fortalte de at de viste forståelse for at det var noe som var nødvendig i klassen. Enkelte av guttene fortalte også at læreren var positiv og oppmuntrende til at guttene viste hensyn til jentene når de hadde kroppsøving.

Et eksempel som tydeliggjør hvordan guttene tok hensyn til jentene for å ikke skade dem, er Kim sitt utsagn:

«...kan jo ikke skulderpresse dem. Jeg ønsker jo ikke å tenke sånn, men jeg gjør det jo av natur. Det blir jo til at man blir mer forsiktig. Ønsker jo ikke å skade noen. Det ser jo gymlæreren også. Om han ser at jeg ikke tar hensyn, da sitter jeg i saksa. Tar jo også hensyn når vi spiller ballspill ellers, både håndball, fotball og basket. Tenker jo over at jeg ikke kan kaste eller sentre like hardt som jeg ville gjort på trening for eksempel»..

Også Tom peker på at guttene tar hensyn til jentene, men at dette gjør kroppsøvingen mindre spennende: *«Da blir det til at vi guttene tar hensyn til dem. Vi trekker oss litt tilbake, er litt mer forsiktige. Ikke at det alltid er noe galt i det, men det kan bli litt kjedelig når det blir til at vi må gjøre det ofte».*

Jon fremhever hvordan det å ta hensyn påvirker guttenes prestasjoner negativt.

«Hvis det var mange gutter, og to jenter så ville nok jentene blitt bedre i gym. Men nå når det er motsatt, så kjenner jeg litt på at vi guttene kanskje egentlig blir dårligere i gym fordi vi må være så forsiktige. Vi må ta hensyn og vi skal ikke gjøre noen vondt, men hvis det hadde vært motsatt så hadde kanskje jentene måttet tøffet seg opp litt for å tørre mer. Det tror jeg alle jentene hadde hatt godt av».

Å oppleve å være fysisk overlegen

Analysene tyder på at alle guttene opplever å være fysisk overlegen i forhold til jentene i kroppsøvingstimene. Guttene trekker frem det å være høyere, raskere, sterkere, bedre utholdenhet i de fleste tilfeller, de opplever at de selv er tøffere og at de har mer intensitet enn det jentene i klassen har.

Selv om guttene under intervjuene påpekte at de var fysisk overlegen over jentene i kroppsøvingstimene, påpekte et par av guttene at jentene kunne være i bedre form enn dem. Dette kommer frem i Ove sitt intervju *«Jeg tenker ikke på at jeg er høyere eller sterkere. Også er det jo kanskje slik at jeg løper raskest, men dersom det er langt vi skal løpe så er det*

nok andre jenter i klassen som kommer til å løpe fra meg». Mange av informantene sier at fordi de føler seg større, sterkere, raskere og tøffere enn de fleste andre, så tar de hensyn som følger av dette. Dan fremhever betydning av å være gutt når det gjelder overlegenhet i aktiviteter hvor høyde er viktig «Vi er høyere. Vi kan plukke baller over hodet deres, vi har kortere avstand til kurv i basket f.eks. jeg merker egentlig ganske stor forskjell i store deler av gymmen».

Under intervjuene kom det frem at informantene er klar over at det er genetiske forskjeller mellom jenter og gutter, og de gav også uttrykk for at de var bevisste på forskjellene, noe som gjør at det blir naturlig å vise hensyn for andre. Are, som er den eneste av informantene som ikke er fysisk aktiv nå lengre, forteller at han skjønner at det er forskjell på jenter og gutter. «Selv om jeg vet at enkelte av jentene er bedre trent enn meg, så kan det være at jeg er sterkere enn dem. Det handler jo mye om hvordan kroppen er satt sammen». Guttene er klare på at de ikke på noen måte ønsker å skade jentene i klassen, men mange skulle ønske at det hadde vært flere gutter i klassen. Grunnen til at de ønsker det, er fordi de savner motstanden som de har hatt tidligere i kroppsøvingen når det har vært en mer jevn fordeling av kjønn.

Mangel på mestringsfølelse

Samtlige av de 13 informantene trakk frem at det å være gutt i en klasse bestående av mest jenter, påvirker mestringsfølelsen deres negativt. Det som gikk igjen i intervjuene var at de følte at kroppsøvingen var for lett, og at de fikk for lite utfordring i timene. De fortalte at det var sjeldent de følte at det var noe de ikke mestret, eller noe de slet med å få til. Så den mestringsfølelsen man ofte snakker om, kjente de sjeldent på, og i følge informantene var dette på grunn av et lavt nivå på jentene sett i forhold til dem selv. Mange av informantene oppgav at dersom det hadde vært flere gutter i klassen hadde de kunne utfordret hverandre og pushet hverandre mer enn det som ble gjort nå. Dan beskriver savnet etter flere gutter i klassen, og noen å måle seg opp mot.

«...hvis jeg skulle bestemt ville jeg nok hatt flere gutter i klassen. Ikke for å trække på noen tær, men for min del som er glad i sport og idrett så tror jeg at det ikke hadde gjort noe å fått flere gutter i klassen. ...jeg tror jeg personlig hadde fått mer ut av det med tanke på det sosiale på skolen, og det fysiske og psykiske i kroppsøvingen. Det hadde vært flere å måle seg opp i mot i gymtimene, flere å få utfordring sammen med. Det er lettere å pushe seg selv når man har andre som også er på samme vei.»

To av de som ikke var etnisk norske snakket om at de følte mestring når det ble presentert nye aktiviteter som de ikke hadde prøvd tidligere, som de fikk til. Kåre, som er ikke-etnisk norsk forteller om at han blir utfordret fordi det blir presentert ukjente aktiviteter. «Jeg blir utfordret

med at det er noen aktiviteter jeg ikke har hørt om før, så jeg må lære meg det når vi spiller. Da blir jeg utfordret siden jeg ikke kan noen regler. Men de aktivitetene jeg kjenner til er ofte litt enkle og lette». Enkelte av guttene sier at de føler mestring nesten hele tiden fordi det er ting de får til, men når vi snakker om mestringsfølelse, og det å kjenne på å få til noe en ikke har fått til tidligere forteller de at det er noe de sjeldent kjenner på. Dag forteller at *«jeg føler at jeg mestrer dersom jeg spiller noen god. Jeg mestrer hvis jeg gjør noe bra selv, men ikke i like stor grad som når jeg gjør samme på trening på ettermiddagen»*. Videre svarer Dag på spørsmål om han har sjeldnere mestringsfølelse nå enn tidligere

«ja, absolutt. Det er nok fordi nivået er lavere nå, sammenlignet med hva det kunne vært. Og hva det ville vært om vi var flere gutter. Lærerne legger opp undervisning etter det nivået som er i klassen. Vi skyter ikke med venstre, før vi har lært å skyte med høyre, for å si det sånn. Det er ikke så veldig avansert gym vi har. Når vi har ballspill er det ikke noe hokuspokus. Nivået er på en måte ikke såpass høyt at det er mulig å ta steg videre for å utvikle seg. Jeg føler at jeg stagnerer.»

Flere av informantene kommer tilbake til at de føler lite mestring på grunn av at kroppsøvingen er på et såpass lavt nivå at de ikke blir presentert noe nytt, eller utfordret videre når det er noe de har fått til. Dette sier Dan kort og godt noe om i sitt intervju *«Det er mye lavterskel. Ikke ofte jeg kjenner på mestringsfølelse»*. Are er også bekreftende på spørsmål om mestring i kroppsøving. *«Jeg kjenner sjeldent på at jeg ikke har fått til noe»*.

Lite utfordringer sammen med passive jenter som får det som de vil

Gjennom analyse av intervjuene ser jeg at det er flere negative ting som kommer frem ved å være i mindretall som gutt i kroppsøving. Det viser seg gjennom flere av intervjuene at guttene mener at demokrati i en slik klasse blir urettferdig, da de «bare» ender opp med å gjøre det som jentene har mest lyst til. Dette bekrefter Are og Dan i sine intervjuer, og er egentlig ikke særlig fornøyde med at det ofte er demokratiet som bestemmer. Are forteller *«Når det er flertallet som bestemmer, så må vi jo bare følge på hvis det er demokrati. Vi blir jo også hørt, men det er jo flere jenter i klassen, så da er det jo naturlig at vi gjør flest ting som di vil.»* Dag forklarer *«mye er lagt opp av lærerne, og bestemt gjennom planen. Men ofte er det jo slik at demokratiet bestemmer. Fort gjort å bli nedstemt i min klasse da»*

Et overraskende funn var at 13 av 13 gutter forteller at når de skal gå i par velger de alltid den som er av samme kjønn som en selv. De forteller at det ikke er noe problem å gå i par med en jente, men om de får velge selv så velger de en gutt. Ved spørsmål om hvorfor de gjør dette, handler det om at det er naturlig for dem, og det at de føler at de kan pushe hverandre når de er sammen i par.

Flere av guttene kjenner på at det er lite utfordring i kroppsøvingen, og enkelte tror at de hadde fått mer ut av det sosialt dersom de hadde vært flere gutter i klassen. *«De legger opp undervisning etter det nivået som er i klassen. Det er ikke så veldig avansert gym vi har»* forklarer Dag i sitt intervju.

I tillegg er det noen av informantene som nevner lite deltakelse fra jentene, og at dette ofte gir en slags smitteeffekt ved at det er flere som da velger å ikke delta. Bent forteller om en slik type smitteeffekt ved deltakelse i kroppsøvingstimen i sitt intervju: *«Det er mange her i klassen som ikke er med i timene, og det gir litt dårlig stemning til resten. Det blir liksom en litt sånn smittsom effekt hvis det er noen som ikke er med i gymen, så er det greit for flere å ikke bli med»*. Kim påpeker også at det er store forskjeller innad i klassen når de har gym, og at dette er med på å skape en trend i kroppsøvingstimen som ikke han syns noe særlig om. *«Noen prøver, mens andre gir litt faen. Noen har nesten aldri gym, noen kommer ikke med gymtøy, andre kommer med unnskyldninger om hvorfor de ikke kan være med osv. Noen har med gymtøy og prøver, men det er stor forskjell innad i klassen»*. De syns også det er mye knising og fnising dersom det er noen som ikke får til noe. Mye klaging dersom ting er vanskelig eller tungt, og lite interesse.

Flere av informantene som mener at dersom flere i klassen hadde vært interessert i idrett, eller drevet med idrett, slik som 12 av de 13 informantene gjør ville det kanskje vært mer interesse og innsats enn det som de opplever at det er nå. Det blir nevnt at det er lite konkurranseinstinkt, og det er noe som guttene synes er negativt. Dan, som er interessert i idrett og sin egen utvikling, forklarer hvordan situasjonen er for hans del i kroppsøvingstimen:

«før var det litt mer idrett på alle som var i klassen, nå er det bare et par som driver med idrett og er godt trent. ...det er mye klaging og lite interesse i å gjøre det vi blir bedt om. Når jeg spør hva han syns om dette, svarer han. «det jeg syns er at det er dumt for min del, som ønsker å bli bedre. Men de takler den treningen de får, og jeg får være i aktivitet selv om jeg ikke får den utviklingen jeg skulle hatt».

Noe som jeg også biter meg merke til gjennom analyse av intervjuene er at noe flere av informantene påpeker, er at det er lite medbestemmelse fra deres side. Læreren bestemmer, og hvis det er flertallet som bestemmer kan man vel forstå hvem som får velge. Jon sier dette om medbestemmelse i deres klasse i kroppsøving. *«Vi har flest av jenter, så det er ofte det blir flertallet som bestemmer og da blir det det som jentene har lyst til. Skulle ønske vi fikk bestemme like mange ganger som jentene, men sånn blir det nok ikke»*. Kim opplever en type

medbestemmelse med at alle har fått vært med på å bestemme fordi læreren tok opp hva de likte å gjøre i første kroppsøvingstime, men han tenker fortsatt at det er jentene som i størst grad er med på å bestemme.

«...første time vi hadde han, så spurte han hva vi likte. Så har han tatt med noe av det. Så vi har vel fått være med å bestemme litt. I større grad jentene da. De er jo flere enn oss. Vi har jo bare sagt hva vi liker å gjøre, men jeg tror kanskje jentene i større grad har fått viljen sin».

Bent, Pål og Lars er også bekreftende til at læreren styrer og bestemmer kroppsøvingstimene, etter innspill fra elevene i første time kroppsøving for skoleåret. Eksempler fra guttene som tydeliggjør dette: *«I år er det gymlæreren som bestemmer».* *«Han har laget en plan for året. I starten av året fikk vi si hva vi liker å gjøre i gymmen, så prøver han å få det til slik at alle skal bli fornøyde med noe vi skal gjøre i gymmen.»* *«I starten av året så fikk vi si hva vi likte å gjøre i gymtimene. Så vi får være med på å bestemme litt ja».*

Men dersom guttene skulle være så heldige å få velge aktivitet eller hatt mer utfordrende kroppsøving, så opplever guttene at mange av jentene gir dårligere innsats, og de opplever at det blir dårlig stemning. Det de har som kommentar til dette, er at da har det ikke noe å si om de får være med på å bestemme, fordi det ikke blir slik de hadde sett for seg uansett. Flere nevner også at det blir brukt mye tid på gjennomgang, forklaring og lite tid på å ta øvelsen videre til neste nivå. De opplever at de ikke kommer noen steg videre i kroppsøvingen, og ser på dette som noe negativt, og som de tror ikke hadde skjedd i en klasse med flere gutter i.

Lettere å vise seg frem som gutt

Jeg har til nå beskrevet fire funn ved det å være gutt i en kroppsøvingsklasse hvor det er mest jenter, men det fjerde hovedfunnet beskriver en positiv side ved å være gutt i en klasse dominert av jenter. Noe jeg ser på som et veldig interessant funn ved min analyse, er at enkelte av guttene ser på det som positivt å ha kroppsøving hvor det er flertall jenter fordi da er det lettere å vise seg frem. De opplever at det er lettere å bli sett av læreren, og dette er det flere som nevner som positivt. Det som også blir nevnt som positivt ved dette fenomenet er at enkelte synes det er godt å få kjenne på at de er best. For enkelte er dette noe de ikke har opplevd tidligere, da de har gått i klasser hvor det har vært flere gutter som har dominert i kroppsøvingssammenheng. Are fremhever dette i sitt intervju:

«Det var vanskeligere å bli god i noe på ungdomsskolen, de som var god i fotball var liksom god i alle andre aktiviteter også. Jeg liker gymmen på begge stedene, men det er lettere å gjøre ting og være med, og vise seg frem her i gymtimene enn det var før».

De får mer oppmerksomhet fra kroppsøvlingslæreren sin. Når vi snakker om oppmerksomhet fra lærer, så nevnes det oppmerksomhet i form av tilbakemelding, å bli lagt merke til, og det å

få være en ressurs eller hjelper for læreren, som læreren viser at han setter pris på. Dette eksemplifiseres gjennom Dan sitt intervju *«jeg synes også det er lettere å bli sett i gymmen nå enn det var tidligere. Jeg som er god i gym, får mer oppmerksomhet fra læreren nå, enn når det var mange flere som var like god som meg»*. Dag synes også han blir mer sett av læreren, og snakker om at han kan bli brukt som en hjelper. *«Det er lettere for læreren å se det jeg gjør for andre, noe jeg har fått god tilbakemelding på. Føler at jeg er en ressurs for læreren, at jeg kan bli brukt til å lære. Bidra til at andre blir bedre.»*

Videre blir det fortalt at noe annet som er positivt er at guttene opplever at det er mindre støy og tull i kroppsøvingstimene. Enkelte nevner at de kommer raskere til ro nå, enn det de gjorde tidligere når det var flere gutter i klassen. I intervjuet til Bent kommer vi inn på dette med støy og det å komme til ro, sett opp mot ballspill: *«Vi kommer mye fortere til ro nå enn tidligere. Egentlig så skulle jeg ønske at vi var flere gutter. Fordi jeg synes det er noe som mangler. Det var mer bråk, men det var mye gøyere når vi spilte»*. Til gjengjeld er det andre informanter som mener jentene kniser og fniser mye, og at dette også skaper uro i klassen.

I intervjuet til Ove kommer vi tilbake til det å ta hensyn. Så er det en informant som peker på at han synes det er lettere å ta hensyn til de som er på et lavere nivå enn det han selv er, og at dette er positivt ved å gå i en «jenteklasse». Ove tydeliggjør dette i sitt intervju *«...det er lettere å ta hensyn til de som er på et lavere nivå enn det man er selv»*. Noen av informantene sier med et smil om munnen, at det er positivt at læreren ser dem bedre i en klasse hvor guttene er i mindretall, men de er heller ikke fremmede for å si at de er fornøyde med at jentene også ser på dem som sterke og flinke. Tom er fornøyd med å få være en av de som er best i gym, noe han peker på i intervjuet sitt:

«Jentene ser på oss som flinke og raske, men hvis det hadde vært flere gutter så hadde det sikkert vært flere som hadde vært bedre enn meg. Når vi er så få gutter så blir jeg den som er flinkest, men hvis det hadde vært flere så hadde jeg ikke vært det. det synes jeg er bra. At jeg får kjenne på at jeg er best, og de andre også synes at jeg er den flinkeste».

Drøfting

Jeg vil drøfte de 5 hovedfunnene hver for seg, før jeg til slutt vil drøfte hovedfunnene samlet og mer generelt.

Å måtte ta hensyn til jentene

Et hovedfunn i analysene var at guttene følte at de måtte ta hensyn i kroppsøvingen. Dette var noe alle guttene kjente på, og som var med på å prege kroppsøvingstimene deres. Å være forsiktig, å måtte begrense seg, at timene blir kjedelige og mindre spennende enn det de husker kroppsøving som tidligere. De så på hensyn som en konsekvens, noe negativt, og som for mange gir et inntrykk av at de føler at de presterer dårligere.

I resultatkapitlet så vi at guttene tok hensyn til jentene for å ikke skade dem, og de opplyste også at det var naturlig å gjøre det. Dette kan underbygges av Bourdieu (2000) som fremhever at samfunnet vi lever i er fylt av forslag som forteller folk hva de skal gjøre eller ikke i ulike settinger i livet. Begrepet habitus kan forstås som et uttrykk for hvordan tidligere erfaringer former våre tanker, oppfatninger og handlinger på bestemte måter. Gutter i jentedominerte klasser kan da ha andre forventninger til seg selv i en slik gruppe enn de ville hatt om gruppesammensetningen var annerledes. Dette sier Jon noe om, når han fremhever hvordan det å gå i en jentedominert klasse kan påvirke deres prestasjoner i kroppsøving negativt. Læreren i kroppsøving kan som nevnt tidligere videreformidle en bestemt type habitus. Enkelte av guttene fortalte at de merket at læreren satt pris på at guttene forstod at de måtte ta hensyn til jentene i kroppsøvingstimene. På denne måten formidler læreren hvilken oppførsel som er ønsket, og kan gi belønning eller anerkjennelse ut fra ønsket oppførsel.

Gjennom flyt-teorien vises det til at man er avhengig av glede for å oppnå vekst. For å oppleve flyt er det flere faktorer som må være tilstede (Csikszentmihalyi, 1975). Det å måtte ta hensyn til noen kan føre til at man opplever ting som kjedelig, og i følge flyt-teorien gir det dårligere vilkår for vekst (ibid.). I resultatkapitlet ser vi at guttene i jentedominerte klasser ikke får nok utfordring, da kan man på en side si at de ikke har mulighet til å oppleve flyt. Guttene opplever å måtte ta hensyn til jentene, og ofte er dette når det er snakk om ballspill, eller tilpasning i andre aktiviteter, da kan en anta at de tenker mer på å ta hensyn enn å faktisk utføre oppgaven de har blitt bedt om, og dermed sitter de igjen med en følelse av at de presterer dårligere. Studien gjort av Johansen (2002) fant at kroppsøvingen i liten grad var tilrettelagt for jentene. Gjennom mine intervjuer har informantene fortalt at de føler at undervisningen er lagt opp slik at alle skal mestre øvelsene og delta i spill, men at guttene tenker at det er for enkelt og for lite utfordrende for dem.

Å oppleve å være fysisk overlegen

Et annet hovedfunn var at guttene beskrev seg selv som høyere, raskere, sterkere, i bedre fysisk form og tøffere enn jentene. De var klar over at det er genetiske forskjeller mellom kvinner og menn, og at dette er med på å prege den overlegenheten de føler, spesielt i kroppsøvingen. De fleste av informantene ytret et ønske og, eller, et savn etter flere gutter i klassen. Mye av dette bunner i at de ønsket mer motstand og utfordring i kroppsøvingstimene.

Kroppsøving og idrett blir ofte sett opp mot hverandre, og selv om de har mange likhetstrekk er de også vidt forskjellige. Når resultatene viser at guttene opplever seg selv som fysisk overlegen kan det være relevant å trekke inn at fysiske ferdigheter står sentralt i både kroppsøving og idrett (Klomsten, 2012). Det biologiske kjønn er vesentlig i den forstand at vekt og størrelse knyttet til utholdenhet, styrke og bevegelighet er med på å danne grunnlaget for fysiske ferdigheter (Hansen, 2005). Jenter og gutter har med bakgrunn i dette ulike forutsetninger for kroppsøvingstimene som må tas hensyn til, dette kan også sees opp mot begrepet doxa, hvor gutters overlegenhet spesielt i en slik klasse er så selvfølgelig, og tydelig at den har blitt naturliggjort av guttene selv, men også de rundt dem (Bourdieu, 2000).

Kroppsøving er et fag hvor elevene er fysisk aktive gjennom kroppslig samhandling i for eksempel konkurranser, lek og samarbeidsøvelser. Derfor vil det være en arena hvor elevene til stadighet ser kjønn opp mot hverandre, og sammenligner seg selv med andre gjennom blant annet fysiske ferdigheter og utseende (Skaalvik & Skaalvik, 2013). Lagestad (2017b) viser i sin drøfting at dette kan skyldes ulike fysiologiske forskjeller, i så måte underbygger min studie dette. Dette kan til en viss grad være med å si noe om den maskuline dominans og underbygge teorien til Connell (2008) om at jenter er underordnet menn.

Ulikhet i fysiologiske forskjeller mellom jenter og gutter kan også forklares ut fra at jenter og gutter møter ikke opp til kroppsøvingstimene med like forutsetninger for å mestre ulike ferdigheter like godt, og bunner i at forutsetningene og ferdighetene er svært forskjellige hos mange av individene. Dette med bakgrunn i at selv om begge kjønn deltar i organisert idrett, finnes det kjønnsforskjeller i valg av idrettsaktiviteter (Klomsten, 2012). Tidligere forskning viser at på bakgrunn av at jenter og gutter deltar i ulike idrettsaktiviteter kan dette gi dem ulikt erfaringsgrunnlag knyttet til fysiske aktiviteter i kroppsøving. Videre finner vi at gutter har høyere fysisk selvoppfatning enn jenter (ibid). Som nevnt tidligere viser forskning at gutter er mer sikre på seg selv når de har kjønnsblandet gym (Lirgg, 1993). Dette kan også sees opp mot Connell's teori (2008), som hevder at det er viktig for maskulinitetens del å opprettholde

en dominans. I dette tilfellet hvor det er så få gutter i klassen, vil dominansen overfor jentene kunne bevises gjennom at de føler seg, og er fysisk overlegne. Fysisk kapital anses som viktig for den enkeltes status, og gir mer anerkjennelse i visse miljøer enn andre (Bourdieu, 1978). Selvoppfatningen og den sosiale statusen for gutter som opplever å være fysisk overlegen i jentedominerte klasser er viktig for guttene når de først har fått smaken på å være best (Skaalvik & Skaalvik, 2013). Det ser man i resultatene, der det er flere av informantene som trekker frem at de liker å være den beste i klassen, og den oppmerksomheten dette medfører.

Mangel på mestringsfølelse

Et annet hovedfunn var at guttene ikke opplevde mestring, noe de bemerket som negativt, og som hemmet dem i kroppsøvingstimene. De synes timene var for lette, og med for lite utfordring. Informantene fortalte om kroppsøvingstimer som bestod av lette bevegelsesaktiviteter, og øvelser som «alle kan klare». Når guttene følte at de mestret en øvelse i ballspill, var det ingen øvelser som var mer utfordrende som ble presentert for dem i etterkant. Mennesker som er i flytsonen opplever en balanse mellom utfordringer de står ovenfor, og den kompetansen de har på området. Det skapes en indre motivasjon når man mestrer noe, og man blir lyst på å få til flere ting. Dette kan vi se sammen med «flytsonen» (Csikszentmihalyi, 1990). Dersom det er samsvar mellom utfordringene i kroppsøvingstimene, og guttenes kompetanse vil mestringsopplevelsene være tilstede, og gi dem energi og lyst i timene. Ved mangel på mestring, slik opplevd i min studie, vil guttene komme ut av flytsonen, noe som i følge Csikszentmihalyi (1990) vil føre til at en raskere vil kjenne på kjedsomhet og frustrasjon. Dette sees på som svært lite gunstig, da formålet med kroppsøvingfaget er å inspirere til livslang bevegelsesglede (Utdanningsdirektoratet, 2015).

Kroppsøving er det tredje største faget i norsk skole (Utdanningsdirektoratet, 2011), og skal medvirke til at elevene opplever glede, mestring og inspirasjon til å være med i ulike aktiviteter sammen med andre. For å kunne bli inspirert til kroppslig bevegelse viser læreplanen i kroppsøving nødvendigheten av å oppleve glede og mestring (Utdanningsdirektoratet, 2015). Annen forskning på området hevder at deltakelse i bevegelsesaktiviteter over tid, krever trivsel i større eller mindre grad (Dismore & Bailey, 2011). Et interessant funn i studien til Bjerke, Lyngstad & Lagestad (2016), er at elever som har høy fysisk form, har forventninger om at kroppsøvingstimen er som en treningsøkt, mens elever med lav fysisk form ser på det som et avbrekk i skolehverdagen. Elevene med høy fysisk form trives godt i kroppsøvingstimene hvor de blir svette og andpustne, fordi de også ser at innsats er en del av vurderingskriteriene, men også fordi de vet at det er en

underliggende faktor at en skal bli sliten i kroppsøvingstimene. At informantene syntes å være i god fysisk form og i liten grad opplevde kroppsøvingstimene som fysisk krevende, kan dermed bidra til å forklare mindre opplevelse av mestring. Tidligere studier viser at trivsel er en viktig faktor for at man skal kunne oppleve glede og mestring (Dismore & Bailey, 2011).

Et annet funn i studien til Bjerke, Lyngstad & Lagestad (2016) er at trivsel er forbundet med hvorvidt aktivitetene i kroppsøving er artige eller kjedelige. Elevene med høy fysisk form snakker om de fleste aktivitetene som artige, og for dem spiller det muligens ikke så stor rolle hva de gjør i kroppsøvingstimene, men dette varierer i større grad hos de elevene som har lav fysisk form. Elever med lav fysisk form trives når de utøver individuelle øvelser eller ferdigheter i situasjoner hvor de ikke kan sammenlignes med andre. Studien til Bjerke med flere (2016) viser at fysiologiske egenskaper og ferdigheter kan påvirke trivsel i kroppsøving. En kan tenke seg at gutter som har høy fysisk form opplever å føle mindre mestring, noe en også får bekreftet gjennom mine funn. Tidligere undersøkelser på selvbestemt motivasjon trekker frem selvpoppfatning som en viktig faktor for den indre motivasjonen (Ferrer-Caja & Weiss, 2000), som er et grunnleggende behov i selvbestemmelsesteorien (Deci & Ryan, 2000). I min studie hvor 12 av 13 informanter er fysisk aktiv, og snakker om sin egen form som nokså god, kan en diskutere det ene hovedområdet i selvbestemmelsesteorien til Deci & Ryan (2000), som omhandler behovet om kompetanse. Studien nevnt ovenfor finner også at elever med høy fysisk form gjerne vil yte i timene slik at de får et utbytte, og dersom medelevene ikke yter nok motstand, oppleves aktiviteten som kjedelig. Elevene trekker frem at trivselen er knyttet til mestringsfølelse. Mestring og kompetanse knyttes sammen, og avhenger av hverandre. Kompetanse kan en diskutere i denne sammenhengen fordi informantene oppgir at de ikke får nok utfordring i kroppsøvingstimene, og kompetanse handler om at vi har et behov for å lykkes i det som utfordrer oss, og oppleve ønsket resultat (Deci & Ryan, 2000).

[Lite utfordringer sammen med passive jenter som får det som de vil](#)

Gjennom kroppsøvingstimer hvor guttene opplever at det generelt er lav deltakelse og lite innsats fra klassen i sin helhet, forteller guttene om at de ser på det som negativt å være i mindretall. Dette sier de med tanke på medbestemmelse, lite deltakelse, og at de føler at det er for få i klassen som er interessert i idrett. Dette mener flere av de gir dårlig stemning og innsats i liten grad.

Som vi har sett i tidligere drøfting av flyt-teorien oppleves det å være i flytsonen som en tilstand som er fantastisk, og noe som en ønsker å oppleve igjen (Csikszentmihalyi, 1990). Mennesker opplever mestring når det er god balanse mellom utfordringer og ferdigheter. I denne studien er tilfellet at guttene opplever for små utfordringer, noe som gjør at det blir kjedelig. Dette mener de er demotiverende. Dermed gjelder det å finne en balanse for at det hele tiden er litt å strekke seg etter, og der guttene opplever å mestre etter god innsats. På bakgrunn av at handling skjer basert på hvilke egenskaper man tror man innehar, og forventningene en har til det en skal gjennomføre, kan en se for seg at guttene i jenteklassene har en forventning om at de skal mestre alt de prøver, nettopp fordi de har en oppfatning av dyktighet basert på at de ofte lykkes i sine egne prestasjoner (Skaalvik & Skaalvik, 2013).

I faget kroppsøving skal både jenter og gutter oppleve mestring ut fra sine egne forutsetninger. Hvis forståelsen av kjønn er biologisk forankret, så vel som kultur og samhandling mellom andre, vil planlegging og organisering av undervisning blant lærere være sentralt (Hansen, 2005). Gjennom analyse av intervjuene har det kommet frem at guttene har det inntrykket at undervisningen blir tilrettelagt etter jentenes premisser, og nivået blir lagt opp etter klassens helhet, hvor jentenes flertallsmeninger i større grad blir hørt. Guttene forteller i intervjuene at de ønsker flere gutter i klassen, fordi da er sannsynligheten for å få mer motstand i kroppsøvingstimene større. Guttene blir lei, mister litt motivasjon og føler mindre mestring, forteller de. Mindre mestring fører ofte til mindre motivasjon, og dermed mindre glede. Kroppsøvingfaget som har som mål å inspirere til livslang bevegelsesglede (Utdanningsdirektoratet, 2013) må også kunne gjelde i klasser hvor et kjønn er svært dominerende. Gjennom mine funn ser en at guttene opplever lite utfordringer, og oppgaver som ikke er i tråd med elevenes egne evner (Deci & Ryan, 1985). Klomsten (2012) skriver i sin artikkel at gutter ofte gir mer innsats i aktiviteter fordi de måler fysiske krefter med hverandre. Dette kan ofte medføre aktiviteter med stor fart og styrke, noe som en derimot sjeldent vil finne i jentedominerte klasser hvor guttene er i mindretall. Dette bekreftes gjennom analyse av mine intervjuer, og er noe som de fleste informantene knytter til det at de må ta hensyn til jentene.

Denne studiens problemområde har tatt utgangspunkt i en klasse med høyt flertall jenter. Tidligere forskning (Ekker, 2015; Black, Devereux, Salavanes, 2010) finner at for mange jenter i en klasse kan være negativt i form av at mange ikke gjør sitt beste i timene. Om man ser dette i sammenheng med studien til Lagestad med flere (2017), har en grunn til å tro at gutter i mindretall i en klasse har større sjans til å føle mindre mestring, noe som kan føre til

mistrivsel og mindre deltakelse i timene. Gutter kan også se på jenter som en begrensende faktor til prestasjon og innsats i kroppsøving, noe som kan føre til at gutter gir mindre i aktiviteter (Klomsten, 2012), enn det de trolig ville gjort i en klasse hvor sammensettingen av kjønn var annerledes. De fleste gutter ønsker, som nevnt tidligere, ofte å måle krefter med hverandre. I en slik klasse hvor flertallet er jenter vil det være en grunn til å tro at når det er færre å måle krefter mot vil innsatsen også være deretter. Kvinner er i følge teorien til Connell (2008) underordnet menn, noe som fører til et hierarki mellom menn og ulike maskuliniteter. Dersom det hadde vært flere gutter i disse klassene kan det være rimelig å anta at konkurransen hadde vært større guttene mellom, fordi de hadde vært interessert i å måle krefter opp mot hverandre (Connell, 2008).

Lettere å vise seg frem som gutt

Det siste hovedfunnet viser at gutter peker på at det er lettere å vise seg frem som gutt i kroppsøving i en klasse hvor flertallet er jenter. Dette funnet skiller seg ut ved å være det eneste hovedfunnet som informantene nevner som noe positivt ved å ha kroppsøving i en jentedominert klasse. Flere av informantene snakket om å bli sett av læreren som en vesentlig faktor ved å være gutt i en klasse hvor flertallet er jenter. Ut fra intervjuene virket det som om de følte at de ble sett på en annen måte enn tidligere. De pekte på at det er lettere å vise seg frem. De kjenner på følelsen av å være best og få oppmerksomhet fra andre, både medelever og lærer. Flere av guttene nevner at de noen ganger blir brukt som en hjelper til kroppsøvingslæreren, for å introdusere, eller for å være som en støtte for noen av jentene.

At informantene i denne studien opplevde det å bli sett som positivt, er i tråd med Lyngstad, Bjerke & Lagestad (2017), hvor elevene også opplevde det å bli sett som positivt. En annen studie tar for seg betydningen av å bli sett. En av elevene i studien rapporterte at hun ble sett av kroppsøvingslæreren, og at dette på mange måter var positivt. Men hun følte at hun ble sett for mye. Det var mange gutter i klassen hennes, og hun hadde følelsen av at læreren måtte huske henne, fordi hun var jente. Hun var i et utdanningsprogram hvor de fleste av hennes klassekamerater var gutter, og hun forklarte at hun sannsynligvis ble sett for mye fordi det var så få jenter i klassen. For denne informanten opplevdes rart at læreren måtte bruke mer oppmerksomhet mot henne og være ekstra hensynsfull over henne fordi hun var en jente. Opplevelsen til informanten i Lyngstad med flere (2017) sin studie kan relateres til min oppgave fordi det er samme sammensetting av klassen, og guttene som er i mindretall føler at de blir sett i større grad enn jentene i kroppsøvingen. Forskjellen er at guttene ikke rapporterer at de synes det er negativt å bli sett, eller bli sett for mye av kroppsøvingslæreren, noe som

kan ha sin årsak i kjønn. Det at guttene ser på det som positivt at de blir sett av læreren og jentene i klassen, kan knyttes til begrepet fysisk kapital (Bourdieu, 1995). Guttene forteller at de nyter positiv feedback, og ser på det som tillit fra læreren når de blir brukt som hjelpere. For enkelte av guttene virker det som at den anerkjennelsen og oppmerksomheten de får gjennom å være god i gym er viktig for dem, både som mindretall i klassen og ellers.

Som vi har sett tidligere var et av hovedfunnene at guttene opplevde å ha bedre fysiologiske forutsetninger enn jentene. En kan se for seg at disse gode forutsetningene og at de er enslige gutter i klassen i større grad legger til rette for at de skal bli sett. Når guttene føler at de blir sett i kroppsøvingen, og får oppmerksomhet fra læreren og blir respektert av klassekameratene knyttes dette opp mot tilhørighet (Ryan & Deci, 2002). Resultatene i en studie gjort av Lagestad, Lyngstad, Bjerke & Ropo (2019) indikerer at det å ha et høyt fysisk nivå, slik mine informanter hadde, legger godt til rette for å bli sett av kroppsøvingslæreren. Alle med god kondisjon i studien, opplevde å bli sett, mens bare halvparten av de med lav kondisjon opplevde å bli sett.

Generell drøfting

Forskning viser at gutter er mer sikre på seg selv når de har kjønnsblandet gym (Lirgg, 1993). Kjønnsblandet gym for gutter kan bety at det er flere deltakere som de anser som dårligere enn seg selv, og dermed får de et bilde av at de selv presterer bra i kroppsøving. Dette kan også forekomme i klasser hvor gutter er minoriteter og jenter majoriteter. Jenter og gutter er ulike når det kommer til vektlegging av verdier i kroppsøving og fysisk aktivitet. Forskning indikerer at gutter er mest opptatt av å være sterk og utholdende, i tillegg til å se sterk ut og inneha en høy sportslig kompetanse. Jentene er derimot mer opptatte av kroppslig utseende (Klomsten, 2012). Selvoppfatning er basert på ulike faktorer som en person bruker for å vurdere seg selv. I kroppsøvingstimen hvor man er i aktivitet sammen med andre, vurderer man seg selv gjennom sammenligning. Guttene forteller at de ønsker seg flere gutter i klassen fordi da blir det mer motstand, men man kan også anta at guttene ønsker seg flere som er lik dem selv for å sammenligne å vurdere seg opp mot (Skaalvik & Skaalvik, 2013).

I studien til Lagestad (2017a) vises det til forskning som indikerer at kroppsøving passer gutter bedre enn jenter (Hansen, 2005; Holstad, 2012, Lagestad, 2017b). Dette vises også gjennom at kroppsøving er det eneste faget i norsk skole hvor gutter får bedre karakter enn jentene (Lagestad, 2017a). En kan da være kritisk til vurderingsmåter og organisering av

kroppøvningsfaget, dersom det ene kjønn har en fordel når det kommer til sluttvurdering fordi faget passer bedre til det maskuline kjønn. I kroppøvningsstimene har man i mange tilfeller mulighet til å dele klassen inn i kjønn i aktiviteter hvor det passer seg. I klasser hvor jenter er majoriteten og gutter i mindretall, eller omvendt, vil dette være vanskelig å la seg gjøre. På yrkesfaglige studieretninger hvor det er jentedominerte klasser har man gjerne ikke muligheten å dele etter kjønn på noen tidspunkt.

Min studie kan man indikere at trivselen i kroppøving blant gutter i klasser hvor jenter er i klart flertall, ikke er så høy. Tidligere forskning viser imidlertid at både jenter og gutter trives i kroppøvningsfaget i skolen (Lagestad, 2017a). Ingebrigsten & Mehus (2006) fant at gutter til dels trives bedre enn jentene. Miljøet kan også ha noe å si for at guttene har mer fravær, men dette er ikke noe vi kan si med sikkerhet i og med at det kun ble sett på fravær, og ikke årsaker til fraværet (Lagestad med flere, 2017). Det at gutter til dels trives bedre i kroppøvingen enn jenter (Ingebrigsten & Mehus, 2006) kan ses i sammenheng med selvpoppfatning, og da spesielt oppfatningene gutter har med tanke på egen fysikk og deres evner i faget. Dette er i tråd med funnene i min studie. Gutter som tenker positivt om sine forutsetninger har også gode opplevelser i forhold til mestring i faget. Bourdieu (2000) fremhever begrepene fysisk og kroppslig kapital som viktige i sosialiseringen. I kroppøving kan disse begrepene knyttes til hva man mestrer og ikke mestrer. I tillegg har ofte gutter en fysisk overlegenhet overfor jenter i kroppøving. På bakgrunn av dette er kroppøving i mange tilfeller en arena hvor gutter dominerer. I jentedominerte klasser derimot kan det tenkes at guttene ikke er like frempå som i andre klasser, og på denne måten ikke får like mye bekreftelse fra andre i gruppen.

Kunnskapsløftet (LK 06) er den gjeldende læreplan for grunnskolen og videregående opplæring (Utdanningsdirektoratet, 2013). Kunnskapsløftet uttrykker at skolen er for alle. For at skolen skal kunne være en institusjon som skal være i stand til å gi like muligheter for utdanning til alle, må det tas hensyn til at elever kommer med ulik bagasje. Alle er like mye verdt, men ingen er like (ibid.). Med bakgrunn i dette er ønsket at alle elever skal komme lengst mulig i utvikling av sin egen kompetanse. Etter fullført videregående skole skal opplæringen gi studiekompetanse, yrkeskompetanse eller grunnkompetanse.

Felles undervisning for begge kjønn har vært et viktig prinsipp i den norske skolen siden begynnelsen av 1970-tallet (Kirke og undervisningsdepartementet, 1974). Dette prinsippet har vært gjennomgående i kroppøving også, og for de aller fleste har det vært, og er fortsatt, en

selvfølge at begge kjønn er samlet når det undervises i kroppsøving. Dette er motsatt av de fleste organiserte idrettslagene, hvor det er vanlig, og nærmest forventet at jenter og gutter er delt i aldersbestemte lag hvor de både trener og konkurrerer hver for seg (Klømsten, 2012). Det er mange barn og unge som i dagens samfunn driver med idrett, organisert eller uorganisert. Idretten har hatt en sentral plass i skolen gjennom kroppsøvingsfaget, og i nyere moderne tid har det også blitt innført valgfaget «Fysisk aktivitet og helse» i ungdomsskolen. Dette i tillegg til fysisk aktivitet som en del av skolehverdagen til de yngre elevene, sammen med ordinær kroppsøvingundervisning (Hansen, 2005). Det vil si at i skolen lærer elevene å samarbeide, utøve fysisk aktivitet og leke sammen uavhengig av kjønn fra de går på grunnskolen. En skulle jo da kunne anta at når elevene kommer i videregående skole vil de ikke ha problemer med å forholde seg til hverandre, uavhengig av om det er flertall av jenter eller gutter i en klasse.

Kroppsøvingsfaget skiller seg ut fra andre fag, spesielt de teoretiske fagene da kroppsøvingstimene i stor grad er preget av fysisk aktivitet. Fysisk aktivitet utøves av og med elevenes kropper i samhandling med hverandre. Selv om jenter og gutter på mange måter kan være like, er de også forskjellige (Bjerrum Nielsen & Rudberg, 1992). I opplæringsloven understrekes det at ordinær undervisning ikke skal organiseres etter kjønn, men at det på en annen side ikke er problematisk å dele gutter og jenter i deler av undervisningen, slik som noen skoler i studien til Klømsten (2012) opplyste at de gjorde.

[Styrker og svakheter i, og med, forskningsprosjektet](#)

I mine undersøkelser har jeg intervjuet 13 elever fra fem forskjellige videregående skoler. Ved å ha informanter fra flere ulike skoler, hadde jeg mulighet til å hente inntrykk fra forskjellige «kulturer». Elevene har ikke hatt de samme lærerne. Dette kan igjen gi de forskjellig erfaringsgrunnlag innenfor mitt problemområde, noe som kan gi grunnlag for ulike svar og mulighet for mer nyansering i drøftingen av funnene. Med bakgrunn i dette er det troverdig at informantene mine bekrefter det samme, selv om de har forskjellige lærere og kommer fra forskjellige «kroppsøvingkulturer». Dette styrker reliabiliteten av hovedfunnene. En skal være forsiktig med å generalisere funnene ut fra at det ikke er foretatt noen statistiske analyser, men en kan argumentere for at de har en allmenngyldig verdi med bakgrunn i at analysene viser at alle 13 informantene, et antall som er forholdsvis stort i intervjusammenheng, synes å være relativt unisone i sin opplevelse av å være gutt i en jentedominert klasse i kroppsøving.

En svakhet ved denne studien er at den kun inkluderer et elevperspektiv. Hadde jeg trukket inn lærernes synspunkter og opplevelser, kan det være at funnene har vært annerledes. Gjennom problemstillingen er det imidlertid elevsynet jeg ønsker å belyse, så det som skulle omhandlet lærerne ville falt utenfor problemområdet mitt.

Konklusjon

Hvordan kroppsøvingstimene ble opplevd av gutter som går i klasser hvor jenter er i et klart flertall, har vært studiens problemområde. Gjennom analyse av 13 informanter fremkom det fem klare hovedfunn. Av de fem hovedfunnene kan en karakterisere fire som negative opplevelser, og ett funn som et positivt aspekt ved å være gutt i en klasse hvor jenter er i klart flertall. Hovedfunnene var at guttene følte mangel på mestring, de opplevde lite utfordringer, de opplevde å måtte ta hensyn til jentene, de følte seg fysisk overlegne og de opplevde at det var lettere å «bli sett» når man går i en klasse med slik sammensetning.

Mine informanter har pekt på faktorer som betyr mye for deres motivasjon og mestring i kroppsøvingsfaget. For mange har det stor betydning å være en del av et fellesskap, klare oppgaver sammen, men også å mestre oppgaver individuelt. Informantene som går på forskjellige skoler, har funnene i denne oppgaven som fellesnevner. Dette viser at utvalget mitt består av elever med ulik bakgrunn, noe som kan tilsi at funnene representerer oppfatninger som en kan finne blant flere elever som er i samme situasjon, og da spesielt i kroppsøvingsfaget. Som lærere bør en lære av opplevelsene til informantene, og ta inn over seg det de sier. Å alltid prøve å ha mestring og motivasjon i bakhodet når en planlegger undervisning, slik at klassen som får en positiv opplevelse av det å ha kroppsøving uavhengig av hvordan klassesammensetningen er.

Gjennom denne problemstillingen har jeg rettet søkelyset mot gutters opplevelse av kroppsøvingsfaget, noe som ikke er forsket like mye på i kroppsøving som det motsatte kjønn. Denne studien er et lite bidrag til et forskningsfelt som forhåpentligvis er voksende i Norge.

Arbeidet med studien har bidratt til å fremskaffe kunnskap om faktorer som kan ha betydning for gutters opplevelse i mindretall i kroppsøving, som har vist seg å ha betydning for deres motivasjon, mestring og opplevelse av faget. Samtidig har arbeidet kastet lys over et område som bør være gjenstand for ytterligere studier. Tidligere studier har i stor grad vært intervjustudier, slik min studie. Det hadde vært interessant om fremtidige studier kombinerer resultater fra kvalitativ og kvantitativ forskning. Det kunne også vært interessant å fordype seg i et av hovedfunnene, for å finne ut mer om aspekter ved disse.

Det hadde også vært interessant å sett på hvordan jentene som går i klasse med få gutter opplever å ha kroppsøving sammen med dem, og om det er sammenheng med det guttene sier i min studie.

Litteraturliste

- Anderssen, N. (1995). *Physical activity of young people in a public health perspective. Stability, change and social influences. Research Center for Health Promotion, Faculty of Psychology, University of Bergen.*
- Annerstedt, C. (2008). *Physical education in Scandinavia with focus on Sweden: A comparative perspective.*
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2018). *Utdanningsvalg og kjønn*. Hentet 10.05.18 fra:
https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Kjonnslikestilling/Utdanning_og_kjonn/Utdanningsvalg/
- Befring, E. (2007). *Forskningsmetode med etikk og statistikk*. Oslo: Det Norske Samlaget.
- Bjerke, Ø., Lyngstad, I. & Lagestad, P. (2016). *Trivsel i kroppsøvfaget blant elever med lavt og høyt oksygenopptak.*
- Bjerrum Nielsen, H., & Rudberg, M. (1992). *Når kjønnen kommer i skole- pedagogisk kvinneforskning*. I A. Taksdal & K. Widerberg (red.), *Forståelser av kjønn*. Ad Notam Gyldendal.
- Black, S.E., Devereux, P. J. & Salavanes, K. G. (2010). *Under pressure? The effect of peers on outcomes of young adult*, *Journal of Labor Economics*, Vol. 31, No. 1.
- Bourdieu, P. (1978). *Sport and social class*.
- Bourdieu, P. (1995). *Distinksjonen. En sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Oslo: Pax forlag.
- Bourdieu, P. (2000). *Den maskuline dominans*. Oslo: Pax forlag AS
- Bourdieu, P. & Wacquant, L. (1992). *An invitation to reflexive Sociology*. Cambridge: Polity Press
- Colgate, T. (1999). *Issues*. *Journal of physical Education, Recreation and Dance*.

Connell, R. (2008). *Masculinity construction and sports in boy's education: a framework for thinking about the issue*. Sport, Education and Society.

Csikszentmihalyi, M. (1975). *Beyond Boredom and Anxiety, Experiencing Flow in Work and Play* Jossey-Bass Publishers, San Francisco
DeCharms, Christopher R. (1968). *Personal Causation: The Internal Affective Determinants of Behavior*. New York, New York Academic Press.

Csikszentmihalyi, M. (1990). *Flow. The psychology of Optimal Experience*. New York: Harper Perennial.

Deci, E.L. & Ryan, R.M (1985) *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior*. New York: Plenum Press

Deci, E. L. & Ryan, R.M (2000). "The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and Self-determination of Behavior." *Psychological Inquiry* 11(4): 227-268.

Dismore, H. & Bailey, R. (2011). *Fun and enjoyment in physical education: young people's attitudes*.

Ekker, S., M., F. (2015). *Gutter i jentedominerte kroppsøvingsskasser*. Høgskolen i Nord-Trøndelag

Evans, J. (1989). *Swinging from the crossbar. Equality and opportunity in the physical education curriculum*. *British Journal of Physical Education*, 20(2), 84–87.

Ferrer-Caja, E., & Weiss, M. (2000). *Predictors of Intrinsic Motivation among Adolescent Students in Physical Education*. *American Alliance for Health, Physical Education, Recreation and Dance*, 71, 267-279.

Flagestad, L. (1996). *Trivsel i kroppsøvingsfaget: En undersøkelse av trivselen I kroppsøvingsfaget blant 7. og 9. klassinger i Kristiansand kommune*. Oslo.

Hansen, K. (2005). "Bare når jeg må". *Om jenter i ungdomsskolen og daglig fysisk aktivitet*. Nordland fylkeskommune, enhet for fysisk aktivitet og folkehelse og Høgskolen i Nesna.

- Hattie, J. (2013). *Synlig læring for lærere. Maksimal effekt på læring*. Cappelen Damm Akademisk.
- Holm, E., J. (2005). *Fysisk skole – aktiv læring*. Jessheim: kommunalt foreldreutvalg i Ullensaker.
- Holstad, H. (2012). *Fråfall i kroppsøving, motivasjon og motivasjonelt klima. Ei kvalitativ undersøkning og ei gruppe elever sitt fråfall i kroppsøvingsfaget*. Høgskolen i Nord-Trøndelag.
- Imsen, G. (2010). *Elevenes verden. Innføring i pedagogisk psykologi. 4.opplag*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Ingebrigtsen, J. E., & Mehus, I. (2006). *Kroppsøving og idrett for alle*. I H. Sigmundsson., & J. E. Ingebrigtsen (Red.), *Idrettspedagogikk* (s. 33-46). Oslo: Universitetsforlaget.
- Johannessen, A., Tufte, P.A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Abstrakt forlag.
- Johansen, V. (2002). "Gym er det faget jeg hater mest". *En kvalitativ undersøkelse om hvorfor noen jenter utvikler en negativ innstilling til kroppsøvingsfaget*. Hovedfagsoppgave, helsefag, HEMIL-senteret, Universitetet i Bergen.
- Johnsen, W. (2014). *Formelle og uformelle faktorer som påvirker jenters selvoppfatning, atferd og deltagelse i kroppsøving i videregående skole*. Høgskolen i Nord-Trøndelag.
- Kirke- og undervisningsdepartementet. (1974). *Mønsterplan for grunnskolen*. Oslo: Aschehoug
- Klomsten, A.T. (2012). *Kjønnsdelt idrett og kjønnsblandet kroppsøving – hvorfor?*. Trondheim: Pedagogisk institutt, NTNU.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Lagestad, P. (2017a). *Er gutter bedre enn jenter i kroppsøving? – En studie av jenters og gutters kroppsøvingsskarakter i den videregående skolen*. Nord Universitet.

- Lagestad, P. (2017b). *Longitudinal changes and predictors of adolescents' enjoyment in physical education*. Nord Universitet.
- Lagestad, P., Welde, B., Rånes, V. & Myhre, H. (2017). *Absentee rates in physical education in high schools: the importance of gender and study programmes*.
- Lagestad, P., Lyngstad, I., Bjerke, Ø. & Ropo, E.T. (2019). *High School students' experiences of being 'seen' by their physical education teachers*.
- Lirgg, C. D. (1993). *Effects of same-sex versus coeducational physical education on the self-perceptions of middle and high school students*. Research Quarterly for Exercise and Sport
- Lyngstad, I., Bjerke, Ø. & Lagestad, P. (2017). *The teacher sees my absence, not my participation. Pupils experiences of being seen by their teacher in physical education class*. Sport, Education and Society. doi:10.1080/13573322.2017.1343713
- MacDonald, D. (1990). *The relationship between the sex composition of physical education classes and teacher/pupil verbal interaction*. Journal of teaching in physical education.
- Moen, K. M., Westlie, K., Brattli, V. H., Bjerke, L. & Vakt skjold, A. (2015). *Kroppsøving i Elverumskolen. En kartleggingsstudie av elever, lærere og skolelederens opplevelse av kroppsøving sfaget i grunnskolen. Oppdragsrapport 2/15. Hentet 03.03.2019 fra <http://hdl.handle.net/11250/300725>*
- Postholm, M.B. (2010). *Kvalitativ metode. En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasesstudier*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Rishovd, T. (2013). *Sosial samanlikning i kroppsøving: Ein kvantitativ studie om jenter og gutar sine referansemønster i kroppsøving sfaget på ungdomsskolen. (Masteroppgave) Pedagogisk institutt, NTNU. Trondheim: Norges Teknisk Naturvitenskaplige Universitet*.
- Rosenthal, R. & Jacobson, L. (1968). *Pygmalion in the classroom*.
- Ryan, R.M. & Deci, E.L. (2002). *An Overview of Self-Determination Theory: An Organismic-Dialectical Perspective*. In Deci, E. L. & R. M. Ryan, (Eds.) *Handbook of Self-Determination Research*, University of Rochester Press.

Shilling, C. (1993). *The body and social theory*. London: Sage

Skaalvik, E.M. & Skaalvik, S. (2013). *Skolen som læringsarena. Selvoppfatning, motivasjon og læring*. Universitetsforlaget.

Statistisk sentralbyrå. (2019). *Fødte*. Hentet 15.05.19 fra: <https://www.ssb.no/fodte/>

Strandmyr, A. (2013). *Frafall I kroppsøvningsfaget: En kvalitativ analyse av 6 jenters erfaringer med frafall I kroppsøvningsfaget på yrkesfaglige studieretninger, med focus på hva jentene oppgir som grunner til frafallet*. Universitetet i Agder.

Thagaard, T. (2011). *Systematikk og innlevelse – en innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.

Utdanningsdirektoratet. (2011). *Fag- og timefordeling og tilbudsstruktur for Kunnskapsløftet*. Hentet 02.05.18 fra: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/fag-og-timefordeling/Tidligere-rundskriv/Udir-1-2014/Udir-1-2014-Vedlegg-1/2-Grunnskolen/>

Utdanningsdirektoratet. (2013). *Læreplan i kroppsøving*. Hentet 21.04.18 fra: <https://www.udir.no/kl06/KRO1-04/Hele/Kompetansemaal/kompetansemal-etter-10.-arssteget>

Utdanningsdirektoratet (2015). *Generell del av læreplanen*. Hentet 03.03.2019 fra <http://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/generell-del-av-lareplanen/>

Van Essen, M. (2003). *No issue, no problem? Co-education in Dutch secondary physical education during the twentieth century*. Gender and Education.

Vertinsky, P.A. (1992). *Reclaiming space, revisioning the body: The quest for gender-sensitive physical education*.

Wabakken, T. V. (2010). *Et følelsesladet valg: om prosesser og mekanismer bak ikke-deltakelse i kroppsøving, dusj- og garderobeforhold*. Høgskolen i Telemark.

Vedlegg

Vedlegg 1: Godkjenning av prosjekt

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

21.05.2019, 13:07

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Gutters opplevelse av å ha kroppsøving i en jentedominert klasse.

Referansenummer

680585

Registrert

11.09.2018 av Tonje Bratbakk - tonje.bratbakk@student.nord.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Nord universitet / Fakultet for lærerutdanning og kunst- og kulturfag / Kroppsøving, idrett og friluftsliv

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Pål Arild Lagestad , pal.a.lagestad@nord.no, tlf: 74022661

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Tonje Bratbakk, tonjebratbakk@gmail.com, tlf: 99259915

Prosjektperiode

01.09.2018 - 20.06.2019

Status

02.01.2019 - Vurdert

Vurdering (1)

02.01.2019 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen vil være i samsvar med personvernlovgivningen, så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet 02.01.2019 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

Infoskriv til masterprosjekt

Hei.

Mitt navn er Tonje Bratbakk. Jeg er mastergradsstudent ved Nord universitet, avd Levanger. Er utdannet lærer, og holder for tiden på med mastergradsutdanning i kroppsøving og idrettsvitenskap.

Informasjon om masterprosjektet og innsamling av data:

Masterprosjektet mitt skal ta for seg opplevelsene gutter i jentedominerte klasser har av kroppsøvingfaget. Jeg ønsker å intervju guttene for å undersøke og få innblikk i de opplevelsene de har i kroppsøvingstimene, og stille spørsmål rundt temaer og problemstillinger knyttet til det.

Intervjuene vil vare fra 30-60 minutter og er frivillige.

Med informantenes samtykke ønsker jeg å ta opp samtalen, slik at jeg kan forsikre meg om at jeg siterer alt riktig i oppgaven min. Videre vil jeg også påpeke at informanten blir anonym, navn og identifiserbare opplysninger blir ikke gitt til kjenne under noen omstendigheter.

Jeg har også søkt om godkjennelse av prosjektet til norsk senter for forskningsdata.

Har du spørsmål, eller ønsker mer informasjon -
kontakt meg på:
Tlf: 99259915
Mail: tonjebratbakk@hotmail.com

Vil du delta i forskningsprosjektet

”Gutter i jentedominerte klasser sin opplevelse av kroppsøving”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvilken opplevelse gutter som går i jentedominerte klasser har av kroppsøvingfaget på VGS. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Masterprosjektet skal ta for seg opplevelsene gutter i jentedominerte klasser har av kroppsøvingfaget. Jeg ønsker å intervju guttene for å undersøke og få innblikk i de opplevelsene de har i kroppsøvingstimene, og stille spørsmål rundt temaer og problemstillinger knyttet til det.

Noen av spørsmålene vil være generelle, andre vil gå på det sosiale i klassen og i kroppsøvingen, andre spørsmål vil dreie seg om det fysiske og noen spørsmål som går mer på det psykologiske.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Jeg er student ved Nord universitet, avd Levanger, fakultetet for lærerutdanning, kunst og kultur ved professor Pål Lagestad er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalget er gjort ved at jeg har tatt kontakt med ulike skoler for å høre om dette er et prosjekt som de kunne tenkt seg å være med på, og om skolen har klasser hvor det er få gutter i jentedominerte klasser. For at jeg skal kunne få noen svar på min problemstilling er jeg nødt til å intervju guttene, siden det er deres synspunkt, opplevelser og erfaringer jeg ønsker å forske på. Etter jeg har tatt kontakt med skoler, ønsker jeg å bli satt i kontakt med avdelingsleder eller kontaktlærere, slik at de kan høre om det er noen av elevene som passer mitt prosjekt som kunne tenkt seg til å være med, og bli intervjuet.

Grunnen til at du blir spurt er fordi skolen din har jentedominerte klasser, og du er en av dem som går i en slik klasse.

Hva innebærer det for deg å delta?

Metoden jeg skal bruke for å innhente data, er intervju. Intervjuene er mellom deg og meg, og vil vare mellom 30-60 minutter.

Med ditt samtykke ønsker jeg å ta opp intervjuet ved hjelp av en opptaker, slik at jeg er sikker på at jeg får med meg alt du sier, og at det du sier blir sitert riktig. På denne måten unngår jeg altså å skrive noe feil av det du sier.

Det jeg skal spørre deg om handler om deg, dine opplevelser, trivsel i klassen og erfaringer i kroppsøvingstimene på skolen, hvordan du har det i klassen, og hvordan du synes det er å være gutt i en jentedominert klasse.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det er kun jeg og min veileder (en lærer ved universitet som har tilgang til det du sier).
- Det er ingen andre som får tilgang til dokumenter eller lydopptak som blir gjort. Lydopptaket lagres, med et eget passord slik at det er trygt. Navn og kontakt opplysningene blir erstattet med en kode som lagres adskilt fra andre data.

Deltakerne vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjon da det ikke vil bli sagt noe om hvor i landet intervjuene er gjennomført, ei heller hvilke skoler som er med i prosjektet. Navn og annen identifiserbar informasjon vil heller ikke bli brukt i dette mastergradsprosjektet.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 20.06.19. *Ved prosjektets slutt vil personopplysninger og lydopptak bli slettet*

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra *Nord Universitet, avd Levanger* har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Nord Universitet, avd Levanger ved Student Tonje Bratbakk
(tonjebratbakk@gmail.com), Veileder Pål Arild Lagestad (pal.a.lagestad@nord.no)

- Vårt personvernombud: personvernombud@nord.no
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
(Forsker/veileder)

Eventuelt student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Gutter i jentedominerte klasser sin opplevelse av kroppsøving», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju
- at intervjuet blir tatt opp ved bruk av lydopptaker

Jeg samtykker til at mine opplysninger kan brukes som utgangspunkt for forskning og at opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 20.06.2019.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Intervjuguide

Presentere meg selv

Informere om prosjektet og hvilke spørsmål som kommer til å bli stilt: *Informerer om prosjektet ved endt intervju.*

- Formål med undersøkelsen: Undersøke hvilke opplevelser gutter har i kroppsøvingen i en klasse hvor flertallet (80% eller mer) er jenter. Ønsker også å se på hvilke erfaringer gutter i en slik klasse har.

Dokumentasjon og personvern

Gå gjennom hvordan man vil dokumentere intervjuet, hvordan datamaterialet skal jobbes med og hva som blir gjort med datamaterialet ved prosjektets slutt. Garantere anonymitet, og sikre tillatelse til å bruke dataene. Informere om informantens rett til å når som helst avslutte intervjuet. Den som blir intervjuet er helt anonym i undersøkelsen. Ingen ting av det som blir sagt kan kobles tilbake til den som blir intervjuet.

Si litt om konsekvenser ved å være med på intervjuet.

Tilbakemelding på resultat.

Antyde lengde på intervjuet.

Gjennomføring: Lydopptaker

Spørsmål før start?

Generell del

Kan du fortelle litt om deg selv.

- Hvem er du. – ikke navn
- Hvilken linje går du på?
- Hvorfor valgte du denne linjen på VGS?
- Hvem er du i klassen?
- Hvem er du i kroppsøvingstimene?
 - o Tar du en spesiell rolle
- Hvordan erfarer du å gå i en klasse med stort flertall jenter?
 - o Hvilken forskjell er det å gå i denne klassen, kontra en med annen sammensetning? Grunnskolen, tidligere år på VGS.

Sosiale forhold

- Kjente du mange i klassen din før du startet?
- Hva liker du å gjøre på fritiden?
- Har du drevet med noen idrett, eller fritidsaktiviteter tidligere?

Psykologiske forhold

- Liker du kroppsøving? Hvorfor, hvorfor ikke?

- Hvordan forhold/erfaringer har du til/med kroppsøving?
 - o Har det alltid vært slik?
- Har noe forandret seg med/i kroppsøvingstimene siden du begynte på VGS?
 - o Hva tenker du er forskjellen i kroppsøvingen fra ungdomsskolen til VGS?
- Hvilken opplevelse har du av at dere er så få gutter i klassen?
- Hvordan opplever du å dusje etter kroppsøvingen når det er så få gutter i klassen?
- Er du/dere med på å bestemme hva dere skal gjøre i gymmen?
 - o Får dere komme med innspill og ønsker?
 - o Blir dine ønsker innfridd?

Fysiske forhold

- Kan du si noe om hva du synes er jenteaktiviteter, og hva er gutteaktiviteter?
 - o Definer jenteaktiviteter
 - o Definer gutteaktiviteter
- Hvilke aktiviteter opplever du at dere har mest av/mye av i kroppsøvingen?
Hvis jenteaktiviteter – hvorfor tror du det er slik?
Hvis gutteaktiviteter – hva synes du om det?
- Blir du utfordret nok i kroppsøvingstimene, eller er det noe du savner?
 - o Idrettsaktiviteter
 - o Øvelser
 - o Kjønn
- Du er jo gutt. Ofte er det slik at gutter har en fysisk fordel i kroppsøvingen. Har du erfart dette på en annen måte? På hvilken måte stemmer det/stemmer det ikke?

Mestring/motivasjon/glede

- Deltar du i kroppsøvingstimene?
 - o Deltok du mer eller mindre før? Grunnskolen?
- Hvordan opplever du kroppsøvingen? → trivsel
- Positive erfaringer med å være få gutter i klassen?
- Negative opplevelser med å være få gutter i klassen?
- Tenker du på hva de andre i klassen tenker om deg når dere har gym?
- Hva tror du det gjør med deg at det er få gutter i klassen?

Ved intervjuets slutt ønsker jeg å informere om formålet med intervjuet.

- Undersøke hvilke opplevelser gutter har i kroppsøvingen i en klasse hvor flertallet (80% eller mer) er jenter. Ønsker også å finne ut av hvilke erfaringer gutter i en slik klasse har.

Når jeg har informert om dette får informanten spørsmål om han har lyst til å legge til noe med tanke på formålet med intervjuet.

